

**KOMERCIJALNA BANKA AD,
BUDVA**

**Izveštaj o izvršenoj reviziji
finansijskih izvještaja za 2007. godinu**

Podgorica, februar 2008. godine

IZVJEŠTAJ O IZVRŠENOJ REVIZIJI
FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA ZA 2007. GODINU

S A D R Ž A J:	<i>Strana</i>
I IZVJEŠTAJ I MIŠLJENJE REVIZORA	
MIŠLJENJE REVIZORA	1 – 2
FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI	3 – 6
NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE	7 – 33
II ANALIZE FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA	
1. Analiza Bilansa stanja	34
2. Analiza Bilansa uspjeha	35
3. Kapital Banke	36 – 37
4. Kvalitet aktive	38 – 39
5. Pokazatelji poslovanja	40 – 41
6. Kadrovska, tehnička i organizaciona osposobljenost	41 – 42
7. Dostignut stepen automatske obrade podataka	42 – 48
8. Interna revizija Banke	48

KPMG d.o.o. Podgorica
Bulevar Džordža Vašingtona 45
81000 Podgorica
Montenegro

Telephone: +381 81 234 995
Fax: +381 81 234 996
E-mail: info@kpmg.co.yu
Internet: www.kpmg.co.yu

Hipotekarna banka a.d. Podgorica,
račun 520-1370100-53
Opportunity Bank a.d. Podgorica,
račun 540-1000032318221-33
PIB 02626837
PDV 30/31-05509-0

KOMERCIJALNA BANKA AD, BUDVA SKUPŠTINI AKCIONARA

Mišljenje o finansijskim izvještajima

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih izvještaja Komercijalne banke AD, Budva (u daljem tekstu: Banka) koji se sastoje od bilansa stanja na dan 31. decembra 2007. godine i bilansa uspjeha, bilansa tokova gotovine i izvještaja o promjenama na kapitalu Banke za godinu koja se završava na taj dan, kao i pregleda osnovnih računovodstvenih politika i drugih napomena. Prikazani iznosi koji se odnose uporednu godinu bazirani su na finansijskim izvještajima Banke na dan i za godinu završenu 31. decembra 2006. godine, koji su bili predmet revizije drugog revizora u čijem se izvještaju datiranom na 29. januara 2007. godine izražava nekvalifikovano mišljenje na ove finansijske izvještaje.

Odgovornost rukovodstva za finansijske izvještaje

Rukovodstvo Banke je odgovorno za sastavljanje i objektivno prikazivanje ovih finansijskih izvještaja u skladu sa propisima Republike Crne Gore. Ova odgovornost obuhvata: kreiranje, implementaciju i održavanje internih kontrola koje su relevantne za sastavljanje i objektivno prikazivanje finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajne greške nastale bilo zbog pronevjere ili grešaka u radu, odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika i vršenje računovodstvenih procjena koje su razumne u datim okolnostima.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da na osnovu izvršene revizije izrazimo mišljenje o priloženim finansijskim izvještajima. Reviziju smo izvršili u skladu sa Međunarodnim standardima revizije izdatih od strane Međunarodnog saveza računovođa. Ovi standardi zahtijevaju da se pridržavamo relevantnih etičkih zahtjeva i da reviziju planiramo i obavimo na način koji nam omogućuje da steknemo razumni nivo uvjerenja da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajne greške.

Revizija obuhvata obavljanje procedura u cilju prikupljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima u finansijskim izvještajima. Odabir procedura zavisi od naše procjene, uključujući i procjenu rizika od materijalno značajnih grešaka u finansijskim izvještajima nastalih bilo zbog pronevjere ili grešaka u radu. U procjeni rizika uzimamo u obzir interne kontrole koje su relevantne za sastavljanje i objektivno prikazivanje finansijskih izvještaja Banke sa ciljem projektovanja revizorskih procedura koje odgovaraju okolnostima, ali ne i za svrhe izražavanja mišljenja o efektivnosti internih kontrola primijenjenih u Banci. Revizija takođe obuhvata ocjenu da li su računovodstvena načela i značajna procjenjivanja koja je primijenilo rukovodstvo odgovarajuća, kao i opštu ocjenu prezentacije finansijskih izvještaja.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i pružaju osnov za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, finansijski izvještaji u svim bitnim pitanjima prikazuju istinito i objektivno finansijsko stanje Banke na dan 31. decembra 2007. godine, rezultate poslovanja i tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan i sastavljeni su u skladu sa propisima Republike Crne Gore.

Podgorica, 13. februar 2008. godine

KPMG d.o.o. Podgorica

Dejan Janković
Dejan Janković
Direktor

BILANS USPJEHA ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2007. GODINE

U hiljadama EUR	Napomena	2007.	2006.
Prihodi po osnovu kamata	2.3, 3	3.845	1.887
Rashodi po osnovu kamata	2.3, 3	(458)	(229)
Neto prihod od kamate		3.387	1.658
Troškovi za gubitke	2.5, 4	(1.528)	(362)
NETO PRIHODI		1.859	1.296
Prihodi po osnovu naknada	2.4, 5	2.529	2.374
Rashodi po osnovu naknada	2.4, 5	(317)	(212)
Neto prihod od naknada		2.212	2.162
NETO PRIHODI OD KAMATA I NAKNADA		4.071	3.458
Ostali prihodi			
Prihodi iz poslovanja sa devizama (neto)	2.11, 6	92	(38)
Prihodi iz kursnih razlika (revalorizacija)		(154)	-
Ostali prihodi	2.6, 6	683	209
Ukupno ostali prihodi		621	171
Opšti troškovi			
Troškovi plata i doprinosa	2.7, 7	(1.806)	(1.364)
Troškovi rezervisanja za dugoročne naknade zaposlenima		(248)	-
Troškovi poslovnog prostora i fiksne aktive	2.7, 7	(701)	(335)
Ostali troškovi	2.7, 7	(744)	(767)
Ukupno opšti troškovi		(3.499)	(2.466)
Dobit	9	1.193	1.163
Porezi iz dobiti	2.15,8	(117)	(106)
NETO DOBIT	2.15,9	1.076	1.057

Napomene na stranama od 7 do 33 su sastavni dio ovih finansijskih izvještaja.
 Mišljenje revizora strane 1-2

BILANS STANJA NA DAN 31. DECEMBRA 2007. GODINE

U hiljadama EUR	Napomena	2007.	2006.
A K T I V A			
Novčana sredstva i računi kod depozitnih institucija	10	29.049	26.682
Kreditni i poslovi lizinga	2.8, 11	46.858	18.137
Manje: Rezerve za kreditne gubitke	2.8, 11	(1.678)	(429)
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	2.9, 12	2.425	1.109
Stečena aktiva		174	131
Ulaganja u kapital drugih pravnih lica	2.10, 13	1	1
Ostala aktiva	14	549	365
Minus: Rezerve za potencijalne gubitke na ostalu aktivu	2.8, 11	(132)	(19)
Ukupno bilansna aktiva		77.246	45.977
P A S I V A			
Depoziti	2.11, 15	56.235	37.134
Obaveze prema Vladi	2.13, 16	216	300
Ostala pasiva	17	2.047	912
Rezerve za potencijalne kreditne gubitke po vanbilansnim izloženostima i gubitke po osnovu operativnog rizika	18	219	121
Kapital	2.14, 19	18.529	7.510
Ukupno bilansna pasiva		77.246	45.977

Podgorica, 13. februar 2008. godine

KOMERCIJALNA BANKA AD,
BUDVA

Milijana Gregović
Generalni direktor

Napomene na stranama od 7 do 33 su sastavni dio ovih finansijskih izvještaja.
Mišljenje revizora strane 1-2

IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA NA KAPITALU

U hiljadama EUR	Akcijski kapital	Rezerve	Neraspoređena dobit	Ukupno
Stanje 01.01.2006. godine	5.870	83	538	6.491
Emisija akcija iz neraspoređene dobiti	500	-	(500)	-
Raspodjela dobiti zaposlenima	-	-	(24)	(24)
Raspodjela dobiti višem rukovodstvu Banke	-	-	(14)	(14)
Neraspoređena dobit tekuće godine	-	-	1.057	1.057
Stanje 31.12.2006. godine	6.370	83	1.057	7.510
Stanje 01.01.2007. godine	6.370	83	1.057	7.510
Emisija akcija	10.000	-	-	10.000
Emisija akcija iz neraspoređene dobiti	1.000	-	(1.000)	-
Raspodjela dobiti Generalnom direktoru, višem rukovodstvu, zaposlenima i članovima Upravnog odbora Banke	-	-	(57)	(57)
Neraspoređena dobit tekuće godine	-	-	1.076	1.076
Stanje 31.12.2007. godine	17.370	83	1.076	18.529

Napomene na stranama od 7 do 33 su sastavni dio ovih finansijskih izvještaja.
 Mišljenje revizora strane 1-2

IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA U NOVČANIM TOKOVIMA

U hiljadama EUR	2007.
Prilivi od kamata i naknada	6.484
Prilivi po osnovu ponovnog sticanja otpisanih kredita	683
Ostali prilivi	138
Prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti	7.305
Odlivi po osnovu kamata i naknada	(360)
Odlivi po osnovu bruto zarada	(1.806)
Odlivi po osnovu ostalih troškova poslovanja	(1.350)
Odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti	(3.516)
Neto priliv gotovine iz poslovnih aktivnosti	3.789
Povećanje/smanjenje obavezne rezerve	(2.653)
Povećanje/smanjenje kredita	(28.565)
Smanjenje hartija od vrijednosti	-
Povećanje/smanjenje plasmana	(31.218)
Povećanje/smanjenje depozita komitenata	18.910
Ukupno prilivi/odlivi iz poslovnih aktivnosti	18.910
Neto prilivi/odlivi iz poslovnih aktivnosti prije poreza na dobit	(8.519)
Plaćeni porez na dobit	(104)
Neto prilivi/odlivi iz poslovnih aktivnosti	(8.623)
Odlivi za kupovinu osnovnih sredstava	(1.539)
Prilivi od prodaje stečene aktive	79
Prilivi/odlivi gotovine iz aktivnosti investiranja	(1.460)
Prilivi po osnovu emisije akcija	10.000
Odlivi po osnovu plaćene dividende	(57)
Povećanje/smanjenje obaveza po dugoročnim kreditima	(84)
Prilivi gotovine iz aktivnosti finansiranja	9.859
Novčana sredstva i depoziti kod depozitnih institucija (izuzev obavezne rezerve) na početku perioda	19.623
Kursne razlike (neto)	(62)
Novčana sredstva i depoziti kod depozitnih institucija (izuzev obavezne rezerve) na kraju perioda	19.337
Neto povećanje gotovine	(286)

Napomene na stranama od 7 do 33 su sastavni dio ovih finansijskih izvještaja.
Mišljenje revizora strane 1-2

1 Osnovni podaci o Banci

- 1.1 Komercijalna banka AD, Budva (u daljem tekstu: Banka) je osnovana u toku 2003. godine, kada je u skladu sa Statutom i Odlukom Skupštine Komercijalna banke AD, Beograd, ugašena filijala u Budvi i osnovano kao posebno pravno lice afilijacija u Crnoj Gori pod imenom Komercijalna banka AD, Budva. Sjedište Banke je u Budvi, Poslovni centar Podkošljun bb.

Komercijalna banka AD, Beograd ima 100% učešće u kapitalu Banke.

Banka je registrovana kao akcionarsko društvo. Registarski broj Banke u Centralnom registru Privrednog suda je 4-0006783/15.

Banka je od Centralne banke Crne Gore, Rješenjem broj 0101-9/1-2003 od 07.02.2003. godine, dobila odobrenje za rad.

Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 372 (Rješenje broj 02/3-29/2-03 od 12.12.2003. godine).

- 1.2 U skladu sa Zakonom o bankama, Odlukom o osnivanju i Statutom Banka obavlja poslove primanja depozita i drugih sredstava fizičkih i pravnih lica i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava, u cjelini ili djelimično, za svoj račun.

Pored ovih poslova može da obavlja i sledeće poslove :

- izdaje garancije i preuzima druge obaveze;
- kupuje i naplaćuje potraživanja;
- izdaje, obrađuje i evidentira platne instrumente;
- plati promet sa inostranstvom;
- finansijski lizing;
- trguje u svoje ime i za svoj račun ili za račun komitenta stranim sredstvima plaćanja;
- prikupljanje podataka, vrši izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti društava i preduzetnika;
- depo poslove;
- usluge čuvanje u sefovima.

- 1.3 Organi Banke su: Skupština akcionara i Upravni odbor. Skupština akcionara je najviši organ Banke. Skupštinu akcionara čine 5 predstavnika osnivača koji posjeduju akcije sa pravom upravljanja, određeni Odlukom o osnivanju Banke. Svaki predstavnik osnivača ima jedan glas u Skupštini akcionara. Upravni odbor je organ upravljanja Bankom. Upravni odbor bira i opoziva Skupština akcionara Banke. Upravni odbor Banke ima 7 članova od kojih većina nije zaposlena u Banci. U Upravni odbor mogu biti birani strani državljani. Generalni direktor je član Upravnog odbora, ali ne može biti predsjednik ili zamjenik. Stalna tijela Upravnog odbora su Komitet za upravljanje kreditnim rizikom i Komitet za nadzor. Komitet za upravljanje kreditnim rizikom i Komitet za nadzor imaju po tri člana koji se biraju iz sastava članova Upravnog odbora.

Generalni direktor Banke je izvršni rukovodilac Banke. Generalnog direktora Banke imenuje Upravni odbor na period od četiri godine.

2 Osnove za prezentiranje finansijskih izvještaja i pregled osnovnih računovodstvenih politika

Osnov za prezentiranje izvještaja predstavlja godišnji račun Banke za 2007. godinu koji je sačinjen u skladu sa propisima Republike Crne Gore.

Osnovne računovodstvene politike kod sastavljanja finansijskih izvještaja za 2007. godinu i promjene u odnosu na prethodnu godinu navedene su dalje u tekstu.

2.1 Osnove za prezentiranje finansijskih izvještaja

Finansijski izvještaji prikazani na stranama 3 do 6 sastavljeni su u skladu sa propisima Republike Crne Gore: Zakonom o Centralnoj banci Crne Gore ("Sl list RCG", br. 52/00 do 04/05), Zakonom o bankama ("Sl list RCG", br 52/00 do 55/03) i podzakonskim aktima donijetim na osnovu pomenutih zakona, Zakonom o računovodstvu i reviziji ("Sl list RCG", br. 69/05), Zakonom o porezu na dobit pravnih lica ("Sl.list RCG" br. 65/01 do 80/04), Zakonom o hartijama od vrijednosti ("Sl.list RCG" 59/00 do 28/06) i ostalim podzakonskim aktima.

Finansijski izvještaji su prikazani u hiljadama EUR koja predstavlja funkcionalnu i prezentacionu valutu Banke.

2.2 Pravila procenjivanja

Prezantacija finansijskih izvještaja zahtijeva od rukovodstva korišćenje najboljih mogućih procijena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentirane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih izvještaja, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procijene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih izvještaja, a budući stvarni rezultati mogu da se razlikuju od procijenjenih iznosa.

2.3 Prihodi i rashodi od kamata

Prihodi i rashodi po osnovu kamate, uključujući zateznu kamatu i ostale rashode vezane za kamatonosnu aktivu, odnosno kamatonosnu pasivu, obračunati su po načelu uzročnosti prihoda i rashoda i uslovima iz obligacionog odnosa koji su definisani ugovorom između Banke i klijenta.

Prihodi i rashodi od kamata priznaju se na bazi obračuna metodom efektivne kamatne stope perioda u kome su ostvareni, a unaprijed obračunate kamate razgraničava na period trajanja ugovorne obaveze.

Prihodi od kamata obračunati su na plasmane komitentima, depozite kod drugih finansijskih institucija, a rashodi od kamata obračunati su na finansijske obaveze po depozitima i pozajmicama.

Prihodi obračunatih kamata tekućeg perioda po osnovu nekvalitetnih plasmana (C1, C2, C3, C4, D i E) koji kasne u otplati preko 60 dana, i po osnovu utuženih plasmana, imaju tretman suspendovane kamate, te ne ulaze u prihod tekućeg perioda. Potraživanja za suspendovanu kamatu Banka vodi u vanbilansnoj evidenciji do konačne naplate, a naplata istih se tretira kao ostali prihod.

2.4 Prihodi i rashodi po osnovu naknada

Prihodi i rashodi po osnovu naknada i provizija priznaju se po načelu uzročnosti prihoda i rashoda. Prihodi od naknade za odobravanje kredita se knjiže kao odloženi prihodi, a priznaju se u prihode perioda u srazmjeri sa proteklim vremenom korišćenja kredita i prikazuju kao korekcija efektivnog prinosa na plasmane po kreditima.

2.5 Troškovi za kreditne gubitke

Troškovi za kreditne gubitke obuhvataju troškove po kreditnim gubicima i ostalim gubicima koje Banka formira za stavke aktive koje identifikuje, odnosno klasifikuje u kategorije A, B1, B2, C1, C2, C3, C4, D i E prema kriterijumima iz Odluke o klasifikaciji aktive banaka, rezervacijama i rezervama za kreditne gubitke.

Na aktivu koja se klasifikuje prema stepenu rizika primjenjuju se sledeći procenti:

Kategorija	%
A	1
B1	3
B2	8
C1	20
C2	30
C3	40
C4	50
D	75
E	100

Ostali gubici obuhvataju rezervisanja po operativnom riziku na osnovu procjene vjerovatnoće gubitaka usljed neadekvatnih internih sistema, procesa i kontrola, slabosti i propusta u izvršavanju poslova, protivpravnih radnji i spoljnih događaja koji mogu izložiti Banku gubitku.

2.6 Ostali prihodi

Banka je u okviru ostalih prihoda uključila prihode po osnovu stvarne naplate potraživanja za aktivu koja je u prošlim godinama svrstana u kategoriju E ili gubitak koja se vodi u vanbilansnim evidencijama, prihode obračunatih kamata tekućeg perioda po osnovu nekvalitetnih plasmana (C1, C2, C3, C4 i D) koji kasne u otplati preko 60 dana, prihode po osnovu naplaćenih otpisanih potraživanja po osnovu komisionih poslova koji se odnosi na naknadu koju Banka ostvaruje u iznosu od 1/3 naplaćene kamate po osnovu komisionih poslova koje obavlja u ime i za račun Komercijalna banke AD, Beograd, prihoda od smanjenja obaveza prema Komercijalnoj banci AD, Beograd, kao i prihode i rashode iz poslovanja sa devizama. Kursne razlike se iskazuju po neto principu kao razlika pozitivnih i negativnih kursnih razlika

2.7 Opšti troškovi

Opšte troškove čine troškovi plata i doprinosa, troškova poslovnog prostora, fiksne aktive i režije, troškovi rezervisanja za dugoročne naknade zaposlenima i ostali rashodi.

2.8 Krediti i kamata

Banka je dužna da obim, visinu i strukturu svojih plasmana održava u odnosima koje propisuje Centralna banka Crne Gore (shodno Zakonu o bankama, "Sl. list RCG", br. 52/00 do 55/03) i Odluci o minimalnim standardima upravljanje kreditnim rizikom i poslovanju sa licima povezanim sa bankom ("Sl. list RCG", br. 44/02, 79/05 i 09/07).

U skladu sa poslovnom politikom i propisima, Banka je odobravalala kratkoročne i dugoročne kredite.

U bilansu stanja krediti su iskazani u iznosu potraživanja po osnovu glavnice.

Odluke o odobravanju kredita donosi Kreditni odbor Banke imenovan od strane Upravnog odbora u skladu sa svojim ovlaštenjima i utvrđenim limitima od strane Upravnog odbora, a Komitet za upravljanje kreditnim rizikom shodno zakonskim propisima i poslovnom politikom Banke donosi odluke o odobravanju velikih kredita i kredita iznad limita utvrđenih od strane Upravnog odbora.

Instrumenti obezbjeđenja naplate potraživanja utvrđuju se posebnom odredbom ugovora između Banke i dužnika. Kao instrument obezbjeđenja naplate potraživanja Banka prihvata ugovore o fiducijarnom prenosu prava svojine, ovlaštenja za naplatu duga sa računa klijenta – žiranta kod njegovog nosioca platnog prometa, mjenice, robu, hipoteku na nekretninama i pokretnim stvarima, garancije drugih banaka i ostale.

Minimalni iznos rezervi za kreditne gubitke obračunava se korišćenjem knjigovodstvene vrijednosti potraživanja koja se množi procentom rezerve određene klasifikacione kategorije, s tim što Banka može prethodno oduzeti vrijednost sredstava obezbjeđenja.

2.9 Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva

Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva predstavljaju građevinske objekte, opremu i ostala sredstva koja su u funkciji poslovanja Banke.

Amortizacija ovih sredstava obračunava se po proporcionalnom metodu primjenom stopa izračunatih na osnovu procijenjenog vijeka trajanja sredstva.

Primijenjene godišnje stope amortizacije su:

	%
Zgrade	2,5
Računari i računska oprema	25
Namještaj i oprema	10-25
Motorna vozila	15,5

2.10 Ulaganja u kapital drugih pravnih lica

Banka ima ulaganja u kapitalu drugih pravnih lica. Ove investicije se vode u visini troškova ulaganja.

Na knjigovodstvenu vrijednost ovih potraživanja obračuna se iznos rezervi za kreditne gubitke prema kriterijumima i postupku klasifikacije aktive.

2.11 Devizna sredstva

Aktiva i pasiva izražene u deviznim sredstvima preračunate su u EUR po srednjem kursu valuta važećem na dan 31. decembra 2007. godine.

Kursne razlike nastale preračunavanjem deviznih sredstava i kursne razlike nastale iz poslovnih promjena iskazane su u okviru ostalih prihoda po neto principu.

2.12 Depoziti

Depoziti se prikazuju u visini deponovanih iznosa koji mogu biti uvećani za obračunatu kamatu, što zavisi od obligacionog odnosa između deponenta i Banke.

Depoziti u devizama se prikazuju u EUR prema srednjem kursu valuta važećem na dan 31. decembra 2007. godine.

2.13 Obaveze po kreditima

Obaveze po kreditima predstavljaju obaveze Banke po dugoročnim kreditima prema Fondu za razvoj i Direkciji za razvoj malih i srednjih preduzeća.

2.14 Kapital Banke

U okviru kapitala Banke iskazani su akcijski kapital, rezerve Banke i neraspoređena dobit ili gubitak.

Akcijski kapital Banke obrazuje se iz uloženi sredstava osnivača i akcionara Banke u novčanom i nenovčanom obliku. Zakonom o hartijama od vrijednosti definisano je da su hartije od vrijednosti dematerijalizovane i postoje u obliku elektronskog zapisa u kompjuterskom sistemu Centralne Depozitarne Agencije. Izvod iz registra Centralne Depozitarne Agencije je jedini i isključivi dokaz o vlasništvu nad hartijama od vrijednosti. Banka koristi kapital za obavljanje bankarskih poslova, za ulaganje u kapital drugih pravnih subjekata kao i za pokriće rizika po iskorišćenju sredstava rezervi.

Kapital Banke se klasifikuje kao:

- kapital prve klase i
- kapital druge klase.

U okviru kapitala prve klase Banke iskazani su uplaćeni akcijski kapital (isključujući povlašćene kumulativne akcije), naplaćena emisiona premija, neraspoređena dobit iz prethodnih godina i zakonom propisane rezerve.

Kapital druge klase čini nominalni iznos provlašćenih kumulativnih akcija, rezerve za kreditne gubitke do 1,25% rizične aktive banke, revalorizacione rezerve, obračunate dobiti u tekućoj godini i subordinisani dug kao obaveza banke koji se u slučaju stečaja ili likvidacije ne isplaćuje dok se ne izmire obaveze prema svim deponentima ili kreditorima, drugi instrumenti kapitala ("hibridni" instrumenti), pod uslovom da su slobodno dostupni da zadovolje normalne bankarske rizike i da je njihovo postojanje evidentirano u računovodstvenoj dokumentaciji i ako banka zadovoljava i druge uslove u skladu sa međunarodnim standardima za ovakve obaveze.

Banka može uključivati subordinisani dug i druge instrumente kapitala u kapital druge klase, kao i izvršiti isplatu subordinisanog duga prije dospijeca, samo uz prethodno odobrenje Centralne banke.

Radi pokrića rizika iz poslovanja, obrazuju se rezerve Banke. Rezerve se obrazuju na osnovu odluke Upravnog odbora Banke iz dijela dobiti koju Banka ostvari svojim poslovanjem.

Radi obezbjeđenja sigurnosti poslovanja, Banka je dužna da obrazuje posebnu rezervu za obezbjeđenje od potencijalnih gubitaka, koji proističu iz rizičnih plasmana i klasifikacije bilansne i vanbilansne aktive.

2.15 Oporezivanje

Oporezivanje je sprovedeno u skladu sa zakonima Republike Crne Gore. Banka plaća porez na dobit, porez na imovinu, poreze i doprinose na zarade i ostale poreze.

Porez na dobit se plaća u vidu mjesečnih akontacija čiju visinu određuje na osnovu prijave poreza na dobit za prethodnu godinu. Osnovicu poreza na dobit predstavlja oporeziva dobit poreskog obveznika. Oporeziva dobit se utvrđuje usklađivanjem dobiti u bilansu uspjeha.

Stopa poreza je proporcionalna i iznosi 9% poreske osnovice.

Zakon o porezu na dobit utvrđuje da gubitak po osnovu poreskog bilansa u tekućoj godini ne može da se prenese unazad. Međutim, gubici po poreskom bilansu tekuće godine mogu da smanje oporezivu dobit budućeg perioda (izuzev ako gubitak proističe iz kapitalnih gubitaka ili dobitaka), ali u periodu ne dužem od 5 godina.

Odloženi porez nastaje priznavanjem odloženih poreskih obaveza i odložene poreske imovine na sve privremene razlike između oporezive dobiti i finansijskih izvještaja.

BILANS USPJEHA

3 Prihodi i rashodi od kamata

3.1 Kamata kao prihod se ostvaruje od:

U hiljadama EUR	2007.	2006.
Plasmana privrednim društvima	2.158	1.277
Plasmana fizičkim licima	810	346
Plasmana bankama	831	219
Plasmana opštinama i javnim preduzećima	12	45
Plasmana Vladi Crne Gore	34	-
Ukupno	3.845	1.887

3.2 Kamata kao rashod je nastala po osnovu:

U hiljadama EUR	2007.	2006.
Depozita fizičkih lica	344	199
Depozita privrednih društava	96	11
Obaveza prema Vladi Crne Gore	9	19
Obaveza prema bankama i drugim finansijskim institucijama	9	-
Ukupno	458	229

4 Troškovi za gubitke

Rezervisanja/(ukidanje rezervisanja) za:

U hiljadama EUR	2007.	2006.
Kreditne gubitke	1.302	257
Gubitke po vabilansnim stavkama	63	90
Gubitke od kamatnih potraživanja	26	14
Operativni rizik	35	-
Rizik zemlje	(3)	1
Gubitke po hartijama od vrijednosti koje se drže do dospijeaća	-	(5)
Stečenu aktivu	-	(2)
Depozite kod drugih banaka	105	-
Ostale aktive	-	7
Ukupno	1.528	362

5 Prihodi i rashodi od naknada

5.1 Naknada kao prihod se ostvaruje od:

U hiljadama EUR	2007.	2006.
Naknade po kreditima	327	165
Naknade po vanbilansnim poslovima	101	103
Naknade za usluge platnog prometa	1.301	1.252
Ostale naknade i provizije	800	854
Ukupno	2.529	2.374

5.2 Naknada kao rashod je nastala po osnovu:

U hiljadama EUR	2007.	2006.
Naknade za usluge platnog prometa	169	142
Ostale naknade i provizije	148	70
Ukupno	317	212

6 Ostali prihodi

Ostale prihode čine:

U hiljadama EUR	2007.	2006.
Neto gubici/dobici od devizne razmjene	(62)	(38)
Naplaćena otpisana potraživanja po osnovu komisionih poslova	413	-
Naplaćena otpisana potraživanja	213	160
Prihodi od smanjenja obaveza prema Komercijalnoj banci AD, Beograd (Napomena 17)	56	
Prihodi od prodaje osnovnih sredstava	-	12
Ostali prihodi	1	37
Ukupno	621	171

Naplaćena otpisana potraživanja po osnovu komisionih poslova u iznosu od EUR 413 hiljada se odnose na naknadu koju Banka ostvaruje u iznosu od 1/3 naplaćene kamate po osnovu komisionih poslova koje obavlja u ime i za račun Komercijalna banke AD, Beograd.

7 Opšti troškovi

Opšte troškove čine:

U hiljadama EUR	2007.	2006.
Troškovi plata i doprinosa	1.806	1.364
Troškovi poslovnog prostora i fiksne aktive	701	335
Troškovi rezervisanja za dugoročne naknade zaposlenima (Napomena 17)	248	-
Troškovi telekomunikacija i internet veze	150	118
Reklamiranje i markering	127	62
Profesionalne provizije i troškovi	128	119
Donacije i sponzorstva	75	82
Kancelarijski materijal	63	53
Troškovi reprezentacije	30	15
Ostali operativni troškovi	171	318
Ukupno	3.499	2.466

8 Porez na dobit

U hiljadama EUR	2007.	2006.
Obračunati tekući porez	128	104
Obračunati odloženi porez - obaveza	11	2
Obračunati odloženi porez - sredstvo	(22)	-
Ukupno	117	106

9 Dobit

Banka je po godišnjem računu za 2007. godinu iskazala prihode u iznosu od EUR 7.149 hiljada i rashode od EUR 5.956 hiljada. Razlika prihoda i rashoda iznosi EUR 1.193 hiljade predstavlja dobitak u poslovanju Banke. Porez na dobit iznosi 117 hiljada, a neto dobit EUR 1.076 hiljada.

BILANS STANJA

10 Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija

10.1 Novčana sredstva i račune depozita čine:

U hiljadama EUR	2007.	2006.
Žiro račun	10.999	5.867
Gotov novac	4.226	1.691
Depoziti kod Centralne banke Crne Gore	9.712	7.059
Lokalne banke	11	18
Devizni računi kod stranih banaka	4.098	12.041
Novčana sredstva u postupku naplate	3	6
Ukupno	29.049	26.682

10.2 Računi depozita kod depozitnih institucija u Crnoj Gori u iznosu od EUR 9,712 hiljada se odnose na obaveznu rezervu koja se izdvaja po stopi od 19% na depozite po viđenju i oročene depozite čiji je rok do dospijea, na dan obračunavanja obavezne rezerve, kraći od 90 dana i 5% na oročene depozite čiji je rok do dospijea, na dane obračunavanja obavezne rezerve, duži od 90 dana a kraći od jedne godine. Ove stope se primjenjuju na prosječan iznos depozita u skladu sa propisom Centralne banke Crne Gore u toku prethodnog nedjeljnog perioda (od ponedjeljka do ponedjeljka). Na 40% ukupno izdvojenih sredstava obavezne rezerve banke, Centralna banka obračunava kamatu po stopi od 1% na godišnjem nivou.

11 Krediti i poslovi lizinga

11.1 Na dan 31.12.2007. godine analiza po vrstama korisnika kredita je sledeća:

U hiljadama EUR	Kratkoročni	Dugoročni	Ukupno
Opštine (javne organizacije)	-	15	15
Privredna društva sa većinskim državnim vlasništvom	270	-	270
Privredna društva u privatnom vlasništvu	8.409	24.378	32.787
Preduzetnici	27	6	33
Neprofitne organizacije	2	22	24
Fizička lica	913	12.612	13.525
Kreditne kartice	204	-	204
Ukupno	9.825	37.033	46.858

11.2 Promjene na kreditima u toku 2007. godine su sledeće:

U hiljadama EUR	2007.
Stanje 01.01.	18.137
Povećanja	
Novi plasmani u toku godine	66.160
Smanjenja	
Naplaćeno tokom godine	(37.386)
Prenos na vanbilansne evidencije E kategorija	(53)
Stanje 31. decembra	46.858

11.3 Rezerve za kreditne i ostale gubitke su formirane kako slijedi:

U hiljadama EUR	2007.	2006.
Kreditni	1.678	429
Kamata	15	4
Rezerve na sredstva kod ino banaka	105	-
Ostala aktiva	4	4
Rizik zemlje	8	11
Ukupno	1.810	448

11.4 Promjene na rezervama za kreditne i ostale gubitke u toku 2007. su sledeće:

	Stanje 1.01.2007.	Povećanje rezervisanja	Smanjenje rezervisanja	Prenos u vanbilans	Stanje 31.12.2007.
Kreditni	429	1.302	-	(53)	1.678
Kamate	4	26	-	(15)	15
Rezerve na sredstva kod ino banaka	-	105	-	-	105
Ostala aktiva	4	-	-	-	4
Rizik zemlje	11	-	(3)	-	8
Ukupno	448	1.433	(3)	(68)	1.810

- 11.5 U smislu pune primjene MRS 27 vezano za potrebe konsolidacije Grupe kojoj pripada - Komercijalna banka AD, Beograd, Banka je izvršila procjenjivanje i priznavanje kredita, potraživanja i rezervisanja u skladu sa MRS 39 i MRS 37 uz primjenu MRS 10. Obezvrijeđenje po MRS 39, MRS 37 i MRS 10 iznosi 256 hiljada EUR tako da je efekat koji utiče na uvećanje dobiti Banke iznosi od 1.833 hiljade EUR, a efekti po vrstama izloženosti su dati u tabeli:

U hiljadama EUR	Iznos rezervisanja u skladu sa propisima Crne Gore	Iznos rezervisanja u skladu sa MRS 39, MRS 37 i MRS 10	Razlika (iznos rezervisanja u skladu sa propisima Crne Gore - iznos rezervisanja u skladu sa MRS 39, MRS 37 i MRS 10)
Potraživanja za kredite i kamatu pravnih lica	1.480	27	1.453
Potraživanja za kredite i kamatu fizičkih lica	213	148	65
Izdane garancije	167	-	167
Neiskorišćeni, a odobreni krediti	12	-	12
Potraživanja za kredite i kamatu od pravnih i fizičkih lica isknjiženih u vanbilans	217	81	136
Ukupno	2.089	256	1.833

12 Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva

- 12.1 Poslovni prostor i ostalu fiksnu aktivu Banke na dan 31. decembra 2007. godine čine:

U hiljadama EUR	2007.	2006.
Građevinski objekti	1.814	732
Računari	163	113
Ostala sredstva za rad	1.050	733
Ispravka vrijednosti	(602)	(469)
Stanje 31. decembra	2.425	1.109

12.2 Promjene na poslovnom prostoru i ostaloj fiksnoj aktivi u toku 2007. godine su sledeće:

U hiljadama EUR	Građevinski objekti	Računari	Ostala sredstva za rad	Ukupno
Nabavna vrijednost				
Stanje 1.01.2007. (Reviziju obavio drugi revizor)	732	113	733	1.578
Promjene u toku godine				
Nabavka novih sredstva za rad	1.082	57	364	1.503
Rashodovanje	-	(7)	(47)	(54)
Stanje 31. decembra 2007.	1.814	163	1.050	3.027
Ispravka vrijednosti				
Stanje 1.01.2007.	76	72	321	469
Obračunata amortizacija	22	27	138	187
Rashodovanje	-	(7)	(47)	(54)
Stanje 31. decembra 2007.	98	92	412	602
Neotpisana vrijednost 31. decembra 2007.	1.716	71	638	2.425
Neotpisana vrijednost 31. decembra 2006.	656	415	38	1.109

12.3 Banka je vlasnik poslovnog prostora površine 1.070 m².

13 Ulaganja u kapital drugih pravnih lica

Na dan 31. decembra 2007. godine ulaganja u kapital drugih pravnih lica iznose EUR 1 hiljadu i odnose se na učešće u kapitalu Montenegroberze AD, Podgorica.

14 Ostala aktiva

14.1 Ostalu aktivu čine:

U hiljadama EUR	2007.	2006.
Potraživanja za kamate	315	129
Dati avansi	90	148
Nematerijalna ulaganja	63	61
Obračunate a nenaplaćene naknade	32	22
Odložena poreska aktiva	22	-
Ostala potraživanja	27	5
Ukupno	549	365

14.2 Promene na potraživanjima po osnovu kamata u toku 2007. godine su sljedeće:

U hiljadama EUR	2007.
Stanje 01.01.	129
Obračunati prihodi u periodu 01.01 – 31.12.2007. godine	3.614
Naplaćeno u periodu 01.01 - 31.12.2007. godine	(3.413)
Isknjižavanje kamate za E kategoriju	(15)
Stanje 31. decembra	315

14.3 Promjene na nematerijalnim ulaganjima su sledeće:

U hiljadama EUR	
Nabavna vrijednost	
Stanje 1. januara 2007. godine	116
Promjene u toku godine	
Nabavka	36
Stanje 31. decembra 2007. godine	152
Ispravka vrijednosti	
Stanje 1. januara 2007. godine	55
Obračunata amortizacija	34
Stanje 31. decembra 2007. godine	89
Neotpisana vrijednost nematerijalne aktive na dan 31. decembar 2007.	63
Neotpisana vrijednost nematerijalne aktive na dan 31. decembar 2006.	61

14.4 Nematerijalna ulaganja uglavnom čine ulaganja u software za potrebe platnog prometa, knjigovodstvenih i bankarskih poslova. Stopa otpisa je 25%.

14.5 Odložena poreska aktiva

Prema Poreskom bilansu za 2007. godinu Banka je obračunala i iskazala u finansijskim izvještajima na dan 31. decembra 2007. godine odložena poreska sredstva u iznosu od 22 hiljade EUR na osnovu nepriznatih troškova rezervi za otpremnine zaposlenih po MRS 19, a u skladu sa MRS 12.

15 Depoziti

15.1 Depozite Banke čine:

			2007.	2006.
U hiljadama EUR	Kamato- nosni	Nekamato- nosni	Ukupno	Ukupno
Depoziti po viđenju	22.863	25.279	48.142	33.621
Oročeni depoziti	6.979	1.114	8.093	3.513
Ukupno	29.842	26.393	56.235	37.134

15.2 Depozite Banke čine depoziti koje su uložili:

U hiljadama EUR	2007.	2006.
Opštine (javne organizacije)	838	925
Privredna društva u državnom vlasništvu	-	31
Privredna društva u privatnom vlasništvu	12.338	7.633
Preduzetnici	180	80
Banke	422	330
Finansijske institucije	7	-
Neprofitne organizacije	701	450
Fizička lica	41.743	27.509
Ostala	6	176
Ukupno	56.235	37.134

16 Obaveze prema Vladi Crne Gore

Obaveze prema Vladi Crne Gore u iznosu od EUR 216 hiljada se odnose na obaveze po uzetim dugoročnim kreditima od Fonda za razvoj Crne Gore u iznosu od EUR 116 hiljada koje Banka plasira krajnjim korisnicima na rok do 3 godine sa *grace* periodom od 12 do 24 mjeseca i kamatnom stopom od 7 do 8% na godišnjem nivou od čega Banka zadržava 2% za pokriće troškova i obaveze po dugoročnom kreditu uzetom od Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća u iznosu od EUR 100 hiljada koji je Banka plasirala prema krajnjem korisniku na rok od 7 godina sa *grace* periodom od 12 mjeseci i kamatnom stopom od 5% na godišnjem nivou.

17 Ostala pasiva

Ostalu pasivu čine sledeće pozicije:

U hiljadama EUR	2007	2006.
Obaveze prema povezanim pravnim licima – osnivaču		
Komercijalnoj banci AD, Beograd	382	438
Obračunata neplaćena kamata na depozite	125	26
Odloženi prihodi po osnovu naknada po kreditima	469	161
Odloženi prihod po osnovu unaprijed naplaćene kamate	298	-
Rezervisanja za dugoročne naknade zaposlenima	248	-
Unaprijed napaćena potraživanja po kreditima	157	-
Primljeni avansi	132	56
Obaveze za poreze	76	75
Obaveze prema dobavljačima	115	65
Ostala pasiva	45	91
Ukupno	2.047	912

Obaveze prema Komercijalnoj banci AD, Beograd u iznosu od EUR 382 hiljade se odnose na obaveze po osnovu sredstava ustupljenih Banci od strane Komercijalne banke AD, Beograd u cilju proširenja i unapređenja unutrašnje organizacije i tehnologije rada na osnovu Ugovora o uređivanju međusobnih odnosa koji je Banka potpisala sa Komercijalnom bankom AD, Beograd dana 11. juna 2003. godine. Kao što je dato u Napomeni 6 iznos od EUR 56 hiljada se odnosi na prihode od smanjenja obaveza prema Komercijalnoj banci AD, Beograd priznate u 2007. godini po principu sučeljavanja sa troškovima povezanim sa svrhom za koju su ova sredstva ustupljena Banci - proširenje i unapređenje unutrašnje organizacije i tehnologije rada.

Odloženi prihod po osnovu unaprijed naplaćene kamate u iznosu od EUR 298 hiljada se odnosi na unaprijed plaćenu kamatu za kredit odobren društvu Roaming Montenegro DOO, Nikšić.

Rezervisanja za dugoročne naknade zaposlenima u iznosu od EUR 248 hiljada se odnose na rezervisanja za otpremnine zaposlenima.

18 Rezerve za potencijalne kreditne gubitke po vanbilansnim izloženostima

18.1 Rezerve za potencijalne kreditne gubitke po vanbilansnim izloženostima čine:

U hiljadama EUR	2007.	2006.
Garancije	167	116
Odobreni, a neiskorišćeni krediti	12	-
Operativni rizik	40	5
Ukupno	219	121

18.2 Promjene na rezervama za kreditne gubitke po vanbilansnim izloženostima u toku 2007. su sledeće:

U hiljadama EUR	Stanje 1.01.2007.	Povećanje rezervisanja	Smanjenje rezervisanja	Stanje 31.12.2007.
Garancije	116	51	-	167
Odobreni a neiskorisceni krediti	-	12	-	12
Operativni rizik	5	35	-	40
Ukupno	121	98	-	219

19 Kapital Banke

Kapital Banke čini:

U hiljadama EUR	2007	2006
Aksijski kapital	17.370	6.370
Rezerve	83	83
Dobitak tekuće godine	1.076	1.057
Ukupno	18.529	7.510

U skladu sa Odlukom o emisiji akcija po osnovu prava preče kupovine broj 3/17 koju je donijela Skupština akcionara Banke dana 30.03.2007. godine vrši se emisija 1.000 akcija serije H nominalne vrijednosti 10.000 EUR za koju je Komisija za hartije od vrijednosti izdala Rješenje o evidentiranju emisije akcija emitovane radi prodaje postojećim akcionarima po osnovu prava preče kupovine broj 02/2e-17/2-07 dana 10.05.2007. godine. Komisija za hartije od vrijednosti izdala Rješenje o utvrđivanju uspješnosti emisije akcija emitovane radi prodaje postojećim akcionarima po osnovu prava preče kupovine broj 02/2e-17/4-07 od 15.05.2007. godine.

U skladu sa Odlukom o izdvajanju dijela neraspoređene dobiti u korist osnivača Banke – Komercijalne banke AD, Beograd, za dividendu u obliku akcija broj 5a/16 koju je donijela Skupština akcionara Banke dana 14.02.2007. godine izvršena je raspodjela dividende u obliku akcija u iznosu od EUR 1.000 hiljada. U skladu sa Odlukom o emisiji akcija po osnovu raspodjele dobiti Banke broj 2/17 od 30.03.2007. godine vrši se emisija 100 akcija serije G nominalne vrijednosti 10.000 EUR za koje je Komisija za hartije od vrijednosti izdala Rješenje o evidentiranju emisije akcija po osnovu raspodjele dobiti broj 02/4e-18/2-07 dana 10.05.2007. godine.

U skladu sa Odlukom o nagradama članovima Upravnog odbora iz neraspoređene koju je donijela Skupština akcionara Banke dana 14.02.2007. godine odobrava se isplata nagrada članovima Upravnog odbora u iznosu od EUR 8 hiljada.

U skladu sa Odlukom o nagradi Generalnom direktoru iz neraspoređene koju je donijela Skupština akcionara Banke dana 14.02.2007. godine odobrava se isplata nagrade Generalnom direktoru u iznosu od EUR 13 hiljada.

U skladu sa Odlukom o nagradama menadžmenta i radnika Banke iz neraspoređene koju je donijela Skupština akcionara Banke dana 14.02.2007. godine odobrava se isplata nagrada menadžmentu i radnicima Banke u ukupnom bruto iznosu od EUR 36 hiljada.

Prema izvodu iz registra Centralne Depozitarne Agencije na dan 31.12.2007. godine akcionarski kapital iznosi EUR 17.370 hiljada. Akcionar Komercijalna banka AD, Beograd posjeduje 100% akcijskog kapitala Banke.

Akcijski kapital se sastoji od novčanog i nenovčanog dijela i podijeljen je na akcije nominalne vrijednosti 10.000,00 EUR po akciji.

20 Transakcije sa povezanim licima

20.1 Komercijalna banka AD, Beograd

Salda potraživanja	U hiljadama EUR
Sredstva na korespondentnom računu	81
Ukupno	81

Salda obaveza i kapitala	U hiljadama EUR
Depoziti po viđenju	419
Obaveze po osnovu sredstava ustupljenih Banci u cilju proširenja i unapređenja unutrašnje organizacije i tehnologije rada	382
Kapital	17.370
Ukupno	18.181

Prihodi	U hiljadama EUR
Prihodi od kamata na depozite	12
Prihodi od smanjenja obaveza	56
Prihodi od naknada po komisionim poslovima	413
Ukupno	481

Rashodi	
kamata na depozite	10
Ukupno	10

Vanbilans	
Obaveze po komisionim poslovima	180
Ukupno	180

20.2 Banka je tokom 2007. godine isplatila ključnom rukovodstvu koje uključuje Generalnog direktora i direktore sektora iznos od EUR 374 hiljade. Članovima Upravnog odbora na ime naknada je isplaćen iznos od EUR 33 hiljade.

Potraživanja po potrošačkim kreditima odobrenih menadžmentu iznose EUR 43 hiljade.

21 Vanbilansne evidencije

21.1 Vanbilansnu aktivnu i pasivnu koja predstavlja potencijalnu obavezu za Banku čine: U hiljadama EUR	2007.	2006.
Plative garancije	1.632	1.111
Činidbene garancije	221	150
Ostale vrste garancija	24	562
Odobren, i a neiskorišćeni limiti po VISA revolving karticama	514	-
Akreditivi	219	170
Ukupno	2.610	1.993

21.2 Sudski sporovi

Protiv Banke se vodi više sudskih sporova koji su, prema pismu advokata koji u ime i za račun Banke vodi sudske sporove, neosnovani. Banka nije izvršila rezervisanja za eventualne obaveze po navedenim sporovima zbog toga što prema procjeni rukovodstva Banke, iako nije sa sigurnošću moguće predvidjeti konačan ishod sporova, Banka neće biti izložena materijalno potencijalnim gubicima po ovom osnovu.

Banka vodi više pojedinačnih sudskih sporova za naplatu svojih potraživanja koji, prema pismu advokata koji u ime i za račun Banke vodi sudske sporove, na dan 31. decembra iznose EUR 196 hiljada i za njih se očekuje povoljan ishod.

21.3 Ostale potencijalne obaveze

Banka je u toku godine ostvarivala transakcije koje podliježu oporezivanju u skladu sa crnogorskim poreskim zakonima. Iako su ove transakcije pažljivo razmotrene prilikom sastavljanja finansijskih izvještaja, ostaju eventualni rizici da bi nakon sprovedene kontrole od strane relevantnih poreskih organa moglo doći do utvrđivanja dodatnih poreskih obaveza, što nije od materijalnog značaja za Banku, s obzirom da su svi porezi i doprinosi na zarade, naknade članovima Upravnog odbora, dobit, nekretnine, ugovore o djelu, zakup i ostalo, plaćeni na pune iznose po važećim stopama.

21.4 Poslovi u ime i za račun trećih lica

Poslovi u ime i za račun trećih lica na dan 31. decembra 2007. godine iznose EUR 250 hiljada (u 2006. godini EUR 2.740 hiljada). Najvećim dijelom se odnose na komisiono obavljanje bankarskih poslova u ime i za račun Komercijalne banke AD, Beograd u iznosu od EUR 180 hiljada na osnovu Ugovora o komisionom obavljanju bankarskih poslova zaključenom između Komercijalne banke AD, Beograd i Komercijalne banke AD, Budva dana 07. avgusta 2003. godine. U skladu sa ovim ugovorom o komisionim bankarskim poslovima smatraju se poslovi naplate, kontrola namjenskog korišćenja i obezbjeđivanja naplate bankarskih kredita datih pravnim i fizičkim licima od strane Komercijalne banke AD, Beograd – filijala Budva.

Banka po komisionim poslovima ostvaruje naknadu u iznosu od 1/3 naplaćene kamate po svakom ugovoru o kreditu posebno.

21.5 Otpisani krediti i ostali plasmani

U okviru svojih vanbilansnih evidencija Banka vodi i otpisane kredite, kamatu i ostalo:

	2007.	2006.
Krediti		
- glavnica	181	242
- kamata	26	67
- ostalo	167	467
Ukupno	374	785

22 UPRAVLJANJE RIZICIMA

Najvažniji rizici kojima je Banka u svom poslovanju izložena su:

- rizik likvidnosti,
- kreditni rizik,
- kamatni rizik,
- devizni rizik,
- operativni rizik,
- rizik zemlje i drugi.

Radi što boljeg praćenja i upravljanja rizicima Banka je dužna da uspostavi adekvatan sistem za upravljanje rizicima koji obuhvata:

- pisane politike i procedure za upravljanje rizicima,
- definisana ovlašćenja i odgovornosti u procesu upravljanja rizicima,
- sistem za redovno izvještavanje i informisanje Upravnog odbora i rukovodstva Banke,
- procedure za klasifikaciju aktive i izdvajanje rezervi za potencijalne gubitke po osnovu izloženosti rizicima.

Upravljanje rizicima podrazumijeva identifikaciju, mjerenje, kontrolisanje i praćenje rizika shodno visini rizičnog profila Banke.

Za primjenu procedura upravljanja rizicima odgovorni su nadležni organi Banke i organizacioni dijelovi koji sprovode i učestvuju u procesu upravljanja rizicima kojima je Banka izložena. Nadležnosti pojedinih organizacionih dijelova u funkciji realizacije upravljanja rizicima utvrđene su pravilnikom organizacije i sistematizacije poslova Banke.

Sektor upravljanja rizicima i služba interne kontrole i revizije prate usklađenost aktivnosti organizacionih dijelova u procesu upravljanja rizicima u skladu sa važećim procedurama. Nadležnosti Upravnog odbora, Komiteta za nadzor i Alko komiteta u upravljanju rizicima definisane su zakonskim odredbama i propisima Centralne banke Crne Gore, odlukama Upravnog odbora banke i drugim internim aktima Banke.

22.1 RIZIK LIKVIDNOSTI

Upravljanje rizikom likvidnosti Banka ostvaruje kroz redovna praćenja dinamike dospjeća depozita i plasmana. Rukovodstvo vjeruje da raznovrsnost depozita po broju i vrsti deponenata, kao i prethodno iskustvo Banke, pružaju dobar razlog da se vjeruje da depoziti predstavljaju dugoročan i stabilan izvor finansiranja Banke.

Banka je politikom likvidnosti definisala osnovu strategije i politike upravljanja rizikom likvidnosti kratkoročno i dugoročno, kao što je propisano Odlukom Centralne banke Crne Gore o upravljanju rizikom likvidnosti. Upravljanje rizikom likvidnosti zahtjeva kontinuirano praćenje i mjerenje pozicije likvidnosti u kratkom roku (trenutna likvidnost) i dužem roku (likvidnost na duži rok) u cilju efikasnog upravljanja sredstvima, uz ispunjenje svih zakonskih limita vezanih za ovu oblast.

Radi boljeg upravljanja rizicima likvidnosti, Upravni odbor Banke je imenovao Komitet za upravljanje aktivom i pasivom. Komitet se sastaje jednom nedjeljno i prati likvidnost i druge aktivnosti vezane za upravljanje sredstvima, ročnu usklađenost aktive i pasive, kreditni rizik, devizni rizik, kamatni rizik, rizik zemlje, nivo plasmana i dospjeća, ročnost i strukturu depozita, kao i druga pitanja u skladu sa Pravilima rada Komiteta za upravljanje aktivom i pasivom.

Banka je u toku 2007. godine obezbijedila potpunu likvidnost.

	2007.	2006.
Racio likvidnosti I stepena:		
- na 31. decembar	33,64	33,11
- prosek za period	31,51	45,52
- maksimalan za period	49,08	65,99
- minimalan za period	24,93	30,31

22.1.1 Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza Banke na dan 31. decembra 2007. godine je sledeća:

Finansijska aktiva u bilansu stanja	1 - 7 dana	8 - 15 dana	16 - 30 dana	31 - 90 dana	91 - 180 dana	181 - 365 dana	1 - 5 godina	Preko 5 godina	Ukupno
Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	29.049	-	-	-	-	-	-	-	29.049
HoV za trgovinu i raspoložive za prodaju, izuzev akcija	-	-	-	-	-	-	-	-	-
HoV kupljenje po ugovoru o ponovnoj prodaji	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kreditni i ostala potraživanja	2.289	387	1.212	1.791	2.318	6.185	24.971	7.705	46.858
HoV koje se drže do dospeljeća	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostala finansijska aktiva uključujući ulaganje u kacije	-	-	549	-	-	-	174	1	724
Ukupno :	31.338	387	1.761	1.791	2.318	6.185	25.145	7.706	76.631

Finansijske obaveze u bilansu stanja	1 - 7 dana	8 - 15 dana	16 - 30 dana	31 - 90 dana	91 - 180 dana	181 - 365 dana	1 - 5 godina	Preko 5 godina	Ukupno
Depoziti	31.243	250	944	1.566	2.307	5.941	13.984	-	56.235
HoV prodane po ugovoru o rekupovini	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obaveze prema Vladi	-	-	-	-	-	-	216	-	216
Ostale pozajmice - dospeljele obaveze	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Subordinisani dugovi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostale finansijske obaveze	-	-	793	-	-	-	1.250	-	2.043
Ukupno :	31.243	250	1.737	1.566	2.307	5.941	15.450	-	58.494

RAZLIKA :	1 - 7 dana	8 - 15 dana	16 - 30 dana	31 - 90 dana	91 - 180 dana	181 - 365 dana	1 - 5 godina	Preko 5 godina	Ukupno
Gap dospeljeća (1) - (2)	95	137	24	225	11	244	9.695	7.706	18.137
Kumulativni Gap	95	232	256	481	492	736	10.431	18.137	30.860
% od ukupnog izvora sredstava	0,2%	0,4%	0,4%	0,8%	0,8%	1,3%	17,8%	31,0%	

22.2 KREDITNI RIZIK

Izloženost kreditnom riziku, koji se izražava kao nemogućnost naplate kredita i drugih potraživanja sa pripadajućom kamatom u ugovorenim rokovima, Banka kontinuirano prati kroz:

- bonitet i kreditnu sposobnost klijenata Banke i načine (instrumente) obezbijedenja (stalno ili prema potrebi),
- stepen naplativosti kredita i kamata (dnevno i mjesečno praćenje),
- sagledavanje izloženosti Banke kreditnom riziku, procijenom stepena rizičnosti ukupnog kreditnog portfolia, u skladu sa propisanim standardima, na osnovu čega se formiraju rezerve (mjesečno praćenje) i
- evidentiranje potencijalnih gubitaka za svakog klijenta pojedinačno.

Od kreditnog rizika Banka se obezbjeđuje, prije svega:

- sagledavanjem (procijenom) mogućnosti dužnika da u ugovorenim rokovima izmiruje svoje obaveze,
- procijenom i utvrđivanjem profitabilnosti posla i stope prinosa na plasirana sredstva,
- uzimanjem fiducije od dužnika (korisnika kredita), hipoteka, zaloga, novčanih depozita i drugih instrumenata obezbijedenja: garancija drugih banaka, mjenica, itd.

Kreditnim rizikom upravljaju Sektor sredstava i plasmana, Kreditni odbor, Komitet za upravljanje kreditnim rizikom, Alko komitet i Upravni odbor.

Prema kreditnoj politici Kreditni odbor odobrava kredite do utvrđenih limita u okviru svojih nadležnosti. Komitet za upravljanje kreditnim rizikom prati i odobrava sve velike izloženosti i kredite iznad propisanih limita o čemu jedanput mjesečno razmatra i podnosi izvještaj Upravnom odboru Banke. Alko komitet takođe jedanput nedjeljno razmatra stanje kredita, njihovo odobravanje i povraćaj, dospijela potraživanja, naplatu istih, izloženost kreditnom riziku i riziku kamatne stope.

U zavisnosti od izloženosti kreditnom riziku Banka vrši klasifikaciju bilansne i vanbilansne aktive i izdvaja potrebne rezerve za kreditne gubitke u skladu sa Odlukom o klasifikaciji aktive i formiranju rezervi za kreditne gubitke i ista je primjenjena na obračun mjesečnih rezervi počev od oktobra 2007. godine.

22.3 TRŽIŠNI RIZICI

Tržišni rizik predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitaka u poslovanju Banke nastalim usljed promjene kamatnih stopa, deviznih kurseva, cijena, indeksa i /ili tržišnih faktora koji utiču na vrijednost finansijskih instrumenata.

U tržišne rizike spadaju:

- Rizik kamatne stope,
- Devizni rizik,
- Cjenovni rizik i
- Rizik druge ugovorne strane, emitenta i plasmana.

22.3.1 RIZIK OD PROMJENA KAMATNIH STOPA

Banka je izložena raznim rizicima koji kroz efekte promjena visine tržišnih kamatnih stopa, djeluju na njen finansijski položaj i tokove gotovine. Kamatni rizik Banke, u uslovima čestih promjena kamatnih stopa i neravnomjerne ponude i tražnje kapitala, zahtjeva posebnu pažnju Banke. Kamatni rizik predstavlja nepovoljnu promjenu cijene kredita u odnosu na nivo pasivnih kamatnih stopa, sa jedne strane, i mogućnost smanjenja optimalne razlike između prosječnih aktivnih i pasivnih kamatnih stopa, sa druge strane.

Rizik kamatne stope se mjeri veličinom i trajanjem GAP-a, a izračunava preko koeficijenta rizika kamatnih stopa.

Koeficijent rizika kamatnih stopa, kao odnos između kamatonosno osjetljive aktive i kamoatonosno osjetljive pasive može biti: pozitivan, negativan i neutralan.

Analiza GAP izvještaja ima za cilj da pokaže nivo izloženosti riziku kamatne stope a njegovim upravljanjem da se ostvari zadovoljavajući neto kamatni prihod.

Na osnovu analiza GAP-a menadžment Banke utvrđuje strategiju povećanja ili smanjenja kamatnih stopa sa ciljem da se ostvari veći profit.

Koeficijent rizika kamatnih stopa na dan 31.12 2007.godine iznosi 1,82 i u okvir je utvrđenog limita Banke.

Efektivne aktivne kamatne stope na godišnjem nivou na odobrene kratkoročne kredite u 2006. godini su se kretale u rasponu od 5,14 do 43,51% za privredna društva i od 4,14 do 29,30% za fizička lica, a za dugoročne kredite od 4,53 do 22,63% za privredna društva i od 3,58 do 25,50% za fizička lica.

Na depozite po videnju Banka plaća kamatu godišnje po efektivnoj kamatnoj stopi u rasponu od 1% do 4% za račune privrede i 0,5 do 1% za račune stanovništva. Na oročene depozite Banka plaća kamatu po efektivnoj kamatnoj stopi od 3 do 4,5% za pravna lica od 1,10 do 5,50% za fizička lica godišnje.

KOMERCIJALNA BANKA AD, BUDVA
Napomene uz finansijske izvještaje

OSJETLJIVA AKTIVA	1-30 dana	31-90 dana	91-180 dana	181-365 dana	preko 1 god	UKUPNO
Kamatonosni depoziti u ostalim institucijama	7.764	-	-	-	-	7.764
Kamatonosne hartije od vrijednosti	-	-	-	-	-	-
Kredit i ostala potraživanja	3.888	1.791	2.318	6.185	32.676	46.858
Ostala osjetljiva aktiva	-	-	-	-	-	-
UKUPNO:	11,652	1,791	2,318	6,185	32,676	54,622
% od ukupne kamatonosne aktive	21.33%	3.28%	4.24%	11.32%	59.83%	100.00%

OSJETLJIVA PASIVA	1-30 dana	31-90 dana	91-180 dana	181-365 dana	preko 1 god	UKUPNO
Kamatonosni depoziti	21.749	2.228	1.855	2.479	1.530	29.841
Kamatonosne pozajmice	-	-	-	-	-	-
Subordinisani dug i obveznice	-	-	-	-	-	-
Ostale osjetljive obaveze	-	-	-	-	216	216
UKUPNO	21.749	2.228	1.855	2.479	1.746	30.057
% od ukupnih kamatonosnih obaveza	72,36%	7,41%	6,17%	8,25%	5,81%	100.00%

RAZLIKA (GAP)	1-30 dana	31-90 dana	91-180 dana	181-365 dana	preko 1 god	UKUPNO
IZNOS GAP - a -- Pozitivan/Negativan	-10.097	-437	463	3,706	30.930	24.565
Kumulacioni Gap - Pozitivan/Negativan	-10.097	-10.534	-10.071	-6.365	24.565	
Kumulativan Gap / Ukupna aktiva	-13,07%	-13,64%	-13,04%	-8,24%	31,80%	

22.3.2 RIZIK OD PROMJENA KURSEVA VALUTA

Devizni rizik je vjerovatnoća ostvarivanja gubitka po bilansnim i vanbilansnim pozicijama uslijed promjene deviznih kurseva i neusklađenosti u nivou aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti.

Banka je izložena deviznom riziku kada ima otvorenu neto deviznu poziciju koja predstavlja razliku između aktive i pasive u toj valuti.

Načelo potpune zaštite od deviznog rizika je da se ostvare i održavaju devizna potraživanja (devizna aktiva) najmanje u obimu deviznih obaveza (devizna pasiva), kao i da su usaglašeni sa aspekta ročnosti, agregatno i po valutama.

Devizni rizik za Banku u 2007. godini može da nastane zbog valutne strukture izvora i sredstava, a uglavnom proizilazi iz odnosa dominantnih valuta: EUR, USD, GBP, CHF i ostalih valuta. Mogućnost nastanka rizika po ovom osnovu može se sagledati iz sledećeg pregleda:

DUGE POZICIJE	DINAR	USD	GBP	CHF	OSTALO	UKUPNO
Devizna sredstva	5	4.241	87	181	83	4.597
Ugovori o kupovini stranih valuta i ostalih vanbilansnih računa za deviznu razmjenu	-	-	-	-	-	-
UKUPNO	5	4.241	87	181	83	4.597

KRATKE POZICIJE	DINAR	USD	GBP	CHF	OSTALO	UKUPNO
Obaveze u devizama	-	2.211	34	71	19	2.335
Ugovori o prodaji stranih valuta i ostalih vanbilansnih računa za deviznu razmjenu	-	-	-	-	-	-
UKUPNO	-	2.211	34	71	19	2.335

NETO POZICIJA	DINAR	USD	GBP	CHF	OSTALO
NETO DUGE (KRATKE) POZICIJE	5	2.030	53	110	64
% od kapitala prve klase	0,03%	11,63%	0,30%	0,63%	0,37%

AGREGATNO STANJE U SVIM STRANIM VALUTAMA	2.262
% od kapitala prve klase	12,96%

22.4 OPERATIVNI RIZICI

Operativni rizik predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitaka u poslovanju Banke, usljed neadekvatnih internih sistema, procesa i kontrola, slabosti i propusta u izvršavanju poslova, protivpravnih radnji i spoljnih događaja koji mogu Banku izložiti gubitku.

Na dan 31. decembra 2007. godine, rezervisanja za operativni rizik iznose 40 hiljada EUR.

22.5 IZLOŽENOST BANKE RIZICIMA OD POTENCIJALNIH OBAVEZA

22.5.1 Banka vodi potencijalne obaveze po vrstama i po korisnicima.

22.5.2 Kod odobravanja vanbilansnih plasmana Banka provjerava bonitet podnosioca zahtjeva na isti način kao i prilikom odobravanja kredita.

Da bi se obezbijedili vanbilansni plasmani, Banka kao sredstvo obezbjeđenja prihvata novčane depozite kao zalogu, ugovore o fiducijarnom prenosu prava svojine, ovlašćenja za naplatu duga sa računa klijenta – žiranta kod njegovog nosioca platnog prometa, mjenice, robu, hipoteku na nekretninama i pokretnim stvarima, garancije drugih banaka i Vlade RCG i druge zakonom predviđene instrumente.

22.5.3 Banka je iskazala potencijalne obaveze u iznosu od EUR 2.096 hiljada, sledeće strukture:

U hiljadama EUR	2007	2006.
Plative garancije	1.632	1.111
Činidbene garancije	221	150
Ostale vrste garancija	24	562
Odobren,i a neiskorišćeni limiti po VISA revolving karticama	514	-
Akreditivi	219	170
Ukupno	2.610	1.993

**KOMERCIJALNA BANKA AD,
BUDVA
Analize
finansijskih izvještaja za 2007. godinu**

1 BILANS STANJA

1.1 Struktura bilansa stanja je sledeća:

U hiljadama EUR	2007	% učešća u bilansnoj sumi	Reviziju obavio drugi revizor 2006.	% povećanja 2006/2007
A K T I V A				
Novčana sredstva i računi kod depozitnih institucija	29.049	37,61%	26.682	8,87%
Kreditni i poslovi lizinga	46.858	60,66%	18.137	158,36%
Manje: Rezerve za kreditne gubitke	(1.678)	-2,17%	(429)	291,14%
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	2.425	3,14%	1.109	118,67%
Stečena aktiva	174	0,23%	131	32,82%
Ulaganja u kapital drugih pravnih lica	1	0,00%	1	0,00%
Ostala aktiva	549	0,71%	365	50,41%
Minus: Rezerve za potencijalne gubitke na ostalu aktivu	(132)	-0,18%	(19)	594,74%
Ukupno bilansna aktiva	77.246	100%	45.977	68,01%
P A S I V A				
Depoziti	56.235	72,80%	37.134	51,44%
Obaveze prema Vladi	216	0,28%	300	-28,00%
Ostala pasiva	2.047	2,65%	912	124,45%
Rezerve za potencijalne kreditne gubitke po vanbilansnim izloženostima i gubitke po osnovu operativnog rizika	219	0,28%	121	80,99%
Kapital	18.529	23,99%	7.510	146,72%
Ukupno bilansna pasiva	77.246	100%	45.977	68,01%

1.2 Banka je u 2007. godini ostvarila rast bilansa od 68,01%. Ovaj porast je najvećim dijelom posljedica rasta neto kredita u aktivi kao i porasta depozita, ostale pasive i kapitala u pasivi Banke.

2 BILANS USPJEHA

- 2.1 Banka je po godišnjem računu za 2007. godinu iskazala prihode u iznosu od EUR 7.149 hiljada i rashode od EUR 5.956 hiljada. Razlika prihoda i rashoda iznosi EUR 1.193 hiljade predstavlja dobitak u poslovanju Banke. Porez na dobit iznosi 117 hiljada, a neto dobitak EUR 1.076 hiljada.
- 2.2 U ukupnim prihodima, najveći iznos predstavljaju prihodi po osnovu kamata i naknada koji čine 89,16%. Ostali prihodi u kojima najveće učešće imaju prihodi po osnovu naplaćenih otpisanih potraživanja čine ostatak od 10,84 % prihoda.
- 2.3 U ukupnim rashodima, najveće učešće od 58,75% čine opšti troškovi, troškovi za kreditne gubitke 25,65%, rashodi po osnovu kamata i naknada čine 13,01% i ostali razni rashodi 2,59%.
- 2.4 Pokazatelji profitabilnosti mogu se sagledati iz sledećih pokazatelja odnosa:

	%
Dobiti i aktive	1,39
Prihoda od kamate i naknada i aktive	8,25
Rashodi od kamata i naknada i pasiva	1,00

3 KAPITAL BANKE

3.1 Kapital Banke na dan 31.12. 2007. godine čine:

U hiljadama EUR	2007.
KAPITAL PRVE KLASE	
Aksijski kapital	17.370
Zakonske rezerve	83
IZNOS KAPITALA PRVE KLASE	17.453
KAPITAL DRUGE KLASE	
Rezerve za kreditne gubitke do 1,25% rizične aktive banke	464
Dobit tekuće godine	1.076
IZNOS KAPITALA DRUGE KLASE	1.540
ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE	
Ostala nematerijalna ulaganja	(63)
Ulaganja banke u kapital drugih pravnih lica	(1)
IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE	(64)
OBRAČUN IZNOSA RIZIČNOG KAPITALA BANKE	
IZNOS KAPITALA PRVE KLASE	17.453
IZNOS KAPITALA DRUGE KLASE DO VISINE KAPITALA PRVE KLASE	1.540
IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE	(64)
IZNOS RIZIČNOG KAPITALA BANKE	18.929

- 3.2 Prema Zakonu o bankama i Odluci o minimalnim standardima kapitala Centralne banke Crne Gore, Banka je dužna da održava rizični kapital od najmanje 5.000.000 EUR i u iznosu koji obezbjeđuje koeficijent solventnosti od najmanje 8%. Banka ima dovoljno kapitala da zadovolji zahtjeve Centralne banke Crne Gore. Koeficijent solventnosti se izračunava dijeljenjem rizičnog kapitala EUR 18.929 hiljada sa ukupnom rizikom ponderisanom aktivom EUR 37.136 hiljada i množenjem dobijenog rezultata sa 100 i iznosi 50,97% .

3.3 Prema izvodu iz registra Centralne Depozitarne Agencije na dan 31.12.2007. godine akcionarski kapital iznosi EUR 17.370 hiljada. Akcionar Komercijalna banka AD, Beograd posjeduje 100% akcijskog kapitala Banke.

Akcijski kapital se sastoji od novčanog i nenovčanog dijela i podijeljen je na akcije nominalne vrijednosti 10.000,00 EUR po akciji.

3.4 Prava, obaveze i odgovornosti akcionara Banke regulisani su Odlukom o osnivanju i Statutom Banke. Ugovorom o osnivanju predviđeno je da akcionari imaju sledeća prava:

- pravo upravljanja;
- pravo učešća u dobiti (dividenda);
- pravo na dio stečajne mase u stečajnom postupku, odnosno na dio likvidacione mase u likvidacionom postupku;
- druga prava utvrđena zakonom.

3.5 Dematerijalizovane hartije o vrijednosti prema Zakonu o hartijama od vrijednosti postoje u obliku elektronskog zapisa u kompjuterskom sistemu Centralne Depozitarne Agencije. Izvod iz registra Centralne Depozitarne Agencije je jedini i isključivi dokaz o vlasništvu nad hartijama od vrijednosti.

4 KVALITET AKTIVE

4.1 Struktura aktive prema Odluci Centralne banke Crne Gore je sledeća:

STAVKE AKTIVE BILANSA	Kolateral *	KLASIFIKACIJA				UKUPNO
		A	B	C	D	
Kreditni	1.267	19.263	23.941	947	-	45.418
Dospjela potraživanja	-	1.005	401	34	-	1.440
Kamata	-	86	219	10	-	315
Ostale stavke aktive na koje se izdvajaju rezerve	-	10.784	80	-	-	10.864
Aktiva na koju se izdvajaju rezerve za pot. gubitke	1.267	31.138	24.641	991	-	58.037
Aktiva na koju se ne izdvajaju rezerve za potencijalne gubitke	-	21.019	-	-	-	21.019
STAVKE AKTIVE BILANSA UKUPNO:	1.267	52.158	24.641	991	-	79.056
Formirane rezerve	-	314	1.291	205	-	1.810
Pokrivenost		1,01%	5,24%	20,69%	-	3,12%

STAVKE AKTIVE VANBILANSA	Kolateral *	KLASIFIKACIJA				UKUPNO
		A	B	C	D	
Garancije	65	123	1.464	225	-	1.877
Akreditivi	219	-	-	-	-	219
Vanbilans na koji je se izdvajaju rezerve	284	123	1.464	225	-	2.096
Vanbilans na koji je se ne izdvajaju rezerve	-	764	-	-	-	764
STAVKE VABILANSA UKUPNO	284	887	1.464	225	-	2.860
Formirane rezerve	40	2	93	84	-	219
Pokrivenost	14,08%	1,63%	6,35%	37,33%		10,45%

Minimalni iznos rezervi za kreditne gubitke obračunava se korišćenjem knjigovodstvene vrijednosti potraživanja koje se množi procentom rezerve određene klasifikacione kategorije, s tim što banka može prethodno oduzeti vrijednost sredstava obezbeđenja. Sredstva obezbeđenja su: iznos kolaterala u vidu novčanog depozita i iznos potraživanja koji je pokriven neopozivom garancijom:

- zemalja ili centralnih banaka zemalja OECD-a;
- banaka sa rejtingom boljim od A+, utvrđenim od rejting agencije Standard&Poors, odnosno ekvivalentin rejtingom drugih međunarodno priznatih rejting agencija;
- pravnih lica čije poslovanje kontroliše Centralna banka Crne Gore.

Prilikom obračuna minimalnog iznosa rezervi za kreditne gubitke Banka je kao osnovicu koristila knjigovodstvenu vrijednost potraživanja umanjenu za vrijednost sredstava obezbeđenja – depozite založene kod Banke.

4.2 Najveća ulaganja Banke na dan 31. decembra 2007. godine su:

U hiljadama EUR	Kredit i dospjela i ostala potraživanja	Kamate i naknade	Potenci- jalne obaveze	Ukupna izloženost riziku	Oznaka klas.
DUŽNIK					
ROAMING					
MONTENEGRO	3.339	-	-	3.339	A
MB BANKADA	3.000	21		3.021	B1
DI BAR	1.663	13	255	1.931	B1/B2
KOLMA KOMERC	1.220	18	203	1.441	B1
RIBARSTVO	1.136	8	110	1.254	B2
SIMGOR	1.191	10		1.201	B2
BONITA TRADE	967	9	180	1.156	B2
CARSKO SELO	1.040	8	-	1.048	B2
ADRIATIK	1.000	33	-	1.033	A
YU BRIV	1.000	10	-	1.010	A
ENERGOPROJEKT					
VISOKOGRADNJA	1.000	8	-	1.008	B1
SWISSLION	1.000	7	-	1.007	B2
ARSO MILIĆ	700	5	223	928	B2
BAMBIS					
STOLARIJA	873	7	14	894	B2
MONTRI	861	4	-	865	B1/B2
PREVOZ KOMERC	760	6	-	766	B2
ADDAX	700		-	700	A
AG PROJEKT	597	17	-	614	B2
INPEK AD					
PODGORICA	549	4	38	591	C1
BARAĆ	500	4	-	504	B1
BEGRAD	500	3	-	503	B1
BUDVA					
INŽINJERING	500	3	-	503	A
NAVIGO	500	2	-	502	B1
ADRIATIC					
APARTMENTS	500	2	-	502	A
V.G. SERVIS	445	2		447	B1
VETAMONT	407	3	20	430	B1
Ukupno	25.948	207	1.013	27.168	

- 4.3 Po pitanju izloženosti kreditnom riziku na dan 31. decembra 2007. godine Banka ima:
- tri velike izloženosti prema pojedinačnom korisniku ili grupi povezanih lica koja prelazi 10% kapitala prve klase Roaming Montenegro DOO, Nikšić, MB Bankada DOO, Budva i DI BAR DOO, Budva.
 - ukupna izloženost prema pojedinačnom korisniku ili grupi povezanih lica ne prelazi limit od 20% kapitala prve klase,
 - zbir svih velikih kredita iznosi 8.002 hiljade EUR i ne prelazi limit od 300% kapitala prve klase u iznosu od 52.359 hiljada EUR,
 - članovima organa Banke ili članovima njihove uže porodice i povezanim licima sa njima nisu odobravani krediti veći od 1% kapitala prve klase,
 - akcionarima i licima povezanim sa njima nijesu odobravani krediti,
 - zaposlenima nijesu odobravani krediti veći od 24 lična dohotka po zaposlenom.

5 POKAZATELJI POSLOVANJA

- 5.1 Banka je dužna da svoje poslovanje obavlja u skladu sa Zakonom o bankama i podzakonskim propisima donijetim na osnovu Zakona.
- 5.2 Ukupna rizikom ponderisana aktiva čini zbir stavki aktive bilansa i kreditnih ekvivalenata vanbilansnih stavki aktive izloženih riziku (rizična aktiva banke), pomnoženih sa odgovarajućim ponderom rizika i iznosi:

U hiljadama EUR	2007.
Ukupna bilansna ponderisana aktiva	35.150
Ukupna vanbilansna ponderisana aktiva	1.986
Ukupna rizikom ponderisana aktiva	37.136

Ukupna rizikom ponderisana aktiva izračunata je primjenom sledećih pondera rizika:

U hiljadama EUR	Stanje pozicije	0%	20%	50%	100%
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	18.570				
Kreditni ili njegovi delovi obezbeđeni gotovinom ulozenom u banku (kolateral)	1.267				
Direktna potraživanja i potraživanja bezuslovno garantovana od strane banaka iz zemalja zone A	10.385		2.077		
Direktna potraživanja i potraživanja bezuslovno garantovana od strane banaka iz zemalja zone B sa dospeljem do jedne godine	81		16		
Stavke gotovine u procesu naplate	2				
Potraživanja od banaka u Crnoj Gori	11			6	
Kreditni ili njihovi delovi obezbeđeni fiducijom ili hipotekom	31.250			15.625	
Kreditni ili njihovi delovi obezbeđeni hartijama od vrijednosti	14.341				14.341
Ostala aktiva, osim one koja se oduzima prilikom obračuna rizičnog kapitala	3.084				3.084
Ukupno aktiva bilansa stanja	78.991	0	2.093	15.631	17.425
Garancije koje imaju karakter kreditnih supstituta	1.877				1.877
Izdani i potvrđeni dokumentarni akreditivi, izuzev onih koji nose srednji/niski rizik	219			110	
Obaveze po ugovorima po kreditima, kupljene hartije od vrijednosti, odobrene garancije ili akcepti sa ugovorenim dospeljem do jedne godine.	514				
Ostale stavke niskog rizika uz prethodnu saglasnost Centralne banke	250				
Ukupne vanbilansne obaveze	2.860	0	0	110	1.877
Ukupno bilansna i vanbilansna aktiva		0	2.093	15.741	19.302
Ukupno rizikom ponderisana aktiva				37.136	

Po godišnjem obračunu za 2007. godinu, Banka je ostvarila sledeće ključne pokazatelje:

Pokazatelji poslovanja	Ostvareno	Propisano
Rizični kapital	18.929 hiljada EUR	5.000.000 EUR
Koeficijent solventnosti	50,97 %	min. 8%
Koeficijent ulaganja u osnovna sredstva	13,89 % ili 2,425 hiljada EUR	max. 20% kap. I kl ili 3.491 EUR (000)

5.3 Koeficijent solventnosti jednak je odnosu između iznosa rizičnog kapitala (koji iznosi EUR 18.929 hiljada) i ukupne rizikom ponderisane aktive (koja iznosi EUR 37.136 hiljada) i na dan 31. decembra 2007. godine iznosio je 50,97%.

6 KADROVSKA, TEHNIČKA I ORGANIZACIONA OSPOSOBLJENOST

6.1 Banka na dan 31. decembra 2007. godine ima ukupno 97 zaposlenih radnika.

Struktura stručnog kadra i pomoćnog osoblja je sledeća:

■ VSS	38
■ VŠS	14
■ SSS	43
■ MR	2

6.2 Članovi Upravnog odbora Banke su:

1. Goran Milićević;
2. Gordana Zorić;
3. Božo Mihailović;
4. Zlatan Živković;
5. Dragan Marović i
6. Dragana Stojkov.

Iz sastava Banke:

7. Milijana Gregović, generalni direktor Banke.

Stalna tijela Upravnog odbora su Komitet za upravljanje kreditnim rizikom i Komitet za nadzor.

6.3 Članovi Komiteta za upravljanje kreditnim rizikom Banke su:

1. Zlatan Živković;
2. Milijana Gregović i
3. Goran Milićević.

6.4 Članovi Komiteta za nadzor Banke su:

1. Gordana Zorić;
2. Milijana Gregović i
3. Dragana Stojkov.

6.5 Interni revizor Banke je Ljiljana Mićunović.

6.6 Banka posluje u prostoru koji je vlasništvo Banke površine 1.070 m².

Veličina i kvalitet poslovnog prostora u potpunosti zadovoljava potrebe Banke za normalno poslovanje.

7 DOSTIGNUTI STEPEN AUTOMATSKE OBRADE PODATAKA

IT Organizacija

Sektor za IT trenutno ima četvoro zaposlenih: direktora sektora, koordinatora za IT i dvoje referenata. Broj zaposlenih, opis poslova i podela dužnosti unutar IT Sektora su neadekvatni. Uloge i odgovornosti ključnih IT funkcija su definisane i komunicirane ali ne dozvoljavaju pravilnu podjelu odgovornosti. Veliki broj operativnih poslova obavlja Direktor IT Sektora i kordinator u IT sektoru ali je planirano da se u toku godine zaposle još dvoje ljudi koji bi preuzeli te poslove. Ne priprema se formalni raspored zadataka za sledeće dnevne/nedeljne/mjesečne cikluse.

Takođe su zaposlenima u IT sektoru dodijeljene dužnosti koje ne bi trebalo da obavljaju isti zaposleni (na primer neki od zaposlenih se bave i administracijom baze podataka, aplikativnim programiranjem, operacijama sistema, help deskom i administracijom šifarnika). Ovakvom neadekvatnom podjelom dužnosti zaposleni mogu biti odgovorni za raznovrsne funkcije, kao i izvršavati operativnu i kontrolnu funkciju u procesima tako da se mogu pojaviti greške koje ne mogu biti detektovane pravovremeno.

Ne postoji telo na nivou Banke (IT komitet) koje razmatra probleme IT-a i na kome se odlučuje o izmjenama, održavanju i unapređenju postojećeg Informacionog Sistema kao i IT resursa. Takođe nije uspostavljen formalizovan proces izvještavanja menadžmenta o stanju u informacionom sistemu Banke. Ovi procesi su neformalni.

Banka ima važeće ugovore sa svim firmama koje pružaju *oustsourcing* usluge vezane za informacioni sistem.

Produkciono okruženje se prati da bi se identifikovali incidenti i prekidi u radu ali se ne koristi automatizovan softver za praćenje. Zaposleni u operativi su angažovani na praćenju sistemskih konzola i za to se ne koriste usluge drugih kompanija. Svi incidenti i prekidi u radu se evidentiraju i prate tokom njihovog rešavanja.

Mehanizmi kao što su help-desk ili self-service uređaji ne postoje za prijavljivanje problema korisnika već ove poslove neformalno obavljaju svi zaposleni u IT sektoru.

IT strategija

Ne postoji jasno definisan dugoročni plan razvoja informacionih tehnologija Banke niti zvanično usvojena IT strategija već samo planovi lokalnog IT sektora. Takođe ne postoje formalne politike i procedure u vezi funkcionisanja Informacionog Sistema

Krajem tekuće radne godine, direktor IT sektora u saradnji sa koordinatorom priprema predlog plana za održavanje i unapređenje IT sistema banke. Predlog plana se razmatra na

nivou ALCO komiteta banke i nakon toga se inkorporira u plan banke za narednu godinu, koji se potom razmatra na upravnom odboru.

Plan kontinuiteta poslovanja

U Banci je napisan inicijalni plan za nastavak poslovanja (*Business Continuity Plan*) koji definiše korake koje je potrebno preduzeti da bi se oporavili kritični poslovni procesi Banke u slučaju katastrofe. Plan, međutim, nije u potpunosti razrađen.

Pregled aplikacija

Ključne aplikacije u upotrebi su:

- Core Banking aplikacija koja je u upotrebi od 6.3.2004. Radi na operativnom sistemu Suse Linux 8.2 na IBM serveru, razvijena u programskom jeziku Cobol i Glavna Knjiga u upotrebi od 1.1.2006. koja je razvijena u programskom jeziku Delphi (obe aplikacije su razvijene od strane firme DP Products). Core Banking aplikacija obuhvata više različitih modula, pre svega Poslove sa stanovništvom, Devizno poslovanje, Kredite i garancije. Svaki modul nezavisno funkcioniše (zasebna baza) i ne objedinjava se zbirno na centralnom nivou. Kupljena je sa većim prilagođavanjima.
- Aplikacija za platni promet je u upotrebi od 1.1.2005. radi na operativnom sistemu Windows 2003 server enterprise edition, na serveru Cluster HP Proliant DL380 i MySQL bazi podataka (razvijena od strane firme Pexim). Kupljena je bez većih prilagođavanja.
- Takođe se koristi i aplikacija za E-Banking koja funkcioniše na Access bazi podataka i podržava preuzimanje naloga, realizaciju i pravljenje izvoda za pravna lica koja koriste elektronsko bankarstvo. I ona je kupljena je bez većih prilagođavanja i u funkciji je od januara 2005. godine.

Aplikacije koje su razvili Pexim to jest DP Products, nisu direktno povezane već se, od strane direktora računovodstva fajlovi, kad se urade završne obrade, u txt formatu prebacuju u Glavnu Knjigu. Posle isteka radnog vremena, prenose se podaci prikupljeni sa šaltera i ostalih sektora banke. Nakon toga se rade batch obrade i ažuriraju stanja na računima, dobijaju izvodi i dr. Nakon završetka batch obrada, vrši se arhiviranje novonastalih stanja na magnetne medije.

Broj korisničkih računara koji koriste aplikaciju je oko 110 uključujući i Linux servere u svim filijalama. Ako dođe do prekida u vezama između filijala, one mogu da rade i lokalno, a po uspostavljanju veze bi se podaci prebacivali to jest sinhronizovali.

Što se tiče zaštite od kompjuterskih virusa u upotrebi je Kaspersky antivirus na radnim stanicama i domen kontroleru dok na mnogim serverima nije instaliran i ne postoji ovaj tip zaštite.

Sav softver u upotrebi je licenciran i Banka ima važeće licence i ugovore za sve aplikacije. Neke od licenci su nabavljene kao dio Grupe a neke samostalno. U odnosu na prethodnu godinu nije bilo bitnih promjena u aplikacijama koje se koriste niti implementacije novih aplikacija koje bi uticale na finansijsko izvještavanje.

Komunikacija

Koristi se enkripcija podataka prilikom prenosa podataka između filijala. Veza između svih filijala je 256 Kbps osim prema Herceg Novom gdje je 512 Kbps i tu je planirano da se postavi bekap lokacija. Link ka Beogradu je samo 64 Kbps ali se koristi samo za SWIFT poruke što je dovoljno. Prema internetu veza je 2Mbps i koristi se i za VPN tunel ka Beogradu za E-banking, ka Bratislavi za bankomate i ka firmi HardNet za transver video snimaka sa sigurnosnih kamera. Održavanje lokalnih mreža po ekspoziturama zaduženo je osoblje iz IT sektora. Za podešavanje glavnog rutera zadužena je Komercijalne banka AD Beograd.

Sve ekspoziture banke imaju na lokalnom nivou set IP adresa koje koriste za lokalnu intranet komunikaciju. Koristeći usluge MIPNet mreže Telekoma CG, sve ekspoziture su uvezane u WAN mrežu i putem odgovarajućih routing protokola dozvoljena je komunikacija pojedinih računara iz ekspozitura sa serverima na centralnoj lokaciji. Dogovorom unutar Banke određeno je da odgovarajuće adrese unutar LAN mreža u ekspoziturama mogu da obavljaju određene aktivnosti i ista struktura mreže je primijenjena u svim ekspoziturama.

Pristup lokalnim mrežama je dozvoljen samo administratorima sistema iz centrale Banke ka svim ekspoziturama. Veza između ekspozitura je onemogućena. Administrator mreže iz Beograda može da pristupa cijeloj mreži Komercijalne Banke AD Budva. Pristup određenim mrežnim adresama je dozvoljen firmama sa kojima se ima ugovor o određenoj saradnji (Watcher Technical System prema IP kamerama i Transacty prema Bankomatima).

Hardver

Hardverska oprema u upotrebi je sledeća: Za Platni promet se koristi server Cluster HP Proliant DL380, za Domen kontroler i Elektronsku banku Dell Optiplex gx 270, Stanovništvo i kartičarstvo i Core aplikaciju IBM server xSeries225 dok su radne stanice Asus Pundit. Opremu održavaju zaposleni u banci.

Funkcija bezbjednosti informacija

Tokom obavljanja revizije primijetili smo da Banka nije ustanovila nezavisnu Sigurnosnu informacionu funkciju niti radno mesto Oficira za sigurnost informacija. Na nivou Grupe postoji interni IT revizor koji periodično vrši reviziju i sprovodi generalne IT kontrole, između ostalih i Komercijalne banke AD, Budva.

Postoji usvojena, formalizovana politika sigurnosti koja predstavlja uputstvo za sigurnost informacija i u sebi sadrži sve bitne aspekte IT okruženja ali se ova politika ne distribuira zaposlenima niti postoji trening ili upoznavanje zaposlenih sa najvažnijim temama iz politike.

Mehanizmi za provjeru identiteta

Banka je ustanovila mehanizam za provjeru identiteta za interni informacioni sistem koji obezbjeđuje individualnu odgovornost i svi korisnici imaju sopstvene naloge ali ne postoji pravilo za formu korisničkih imena i ona se se dodjeljuju po imenu korisnika ili ekspozituri ili filijali. Još uvek nisu svi zaposleni učlanjeni u aktivni direktorijum a oni koji jesu (koji imaju poslove vezane za platni promet) imaju administratorska prava.

Aplikacija za platni promet ima grupe "šalterski radnik" – rad sa šalterskom aplikacijom i računima učesnika i "radnik u avista" - rad sa šalterskom aplikacijom, računima učesnika, pozadinski rad sa računima i prećenje disponibiliteta. U Core Banking aplikaciji pristup se dodjeljuje posebno za svaki modul tako da ako neki zaposleni ima potrebu za pristup većem broju modula mora imati po jedan nalog za svaki od modula i posebne lozinke za pristup ali su u praksi one najčešće iste.

Lozinke

Za pristup aplikacijama i operativnom sistemu se koriste lozinke ali ne i snažnije metode provjere identiteta. Nije definisana minimalna dužina lozinke za pristup operativnom sistemu a u aplikacijama je podešena na pet karaktera. Ni u aplikacijama ni u sistemu nije forsirana kompleksnost lozinke. Korisnici ne moraju da menjaju svoje lozinke i ne postoji politika promjene inicijalno dodijeljenih lozinke. Posle tri pogrešno unijete lozinke dolazi do zaključavanja naloga koje mogu otključati samo administratori. Ipak ne postoji kontrola autentičnosti zaposlenog koji zahteva reset lozinke u slučaju zaključavanja ili zaboravljanja lozinke jer administratori smatraju da poznaju sve zaposlene u Banci.

Pristup korisnika informacionim sistemima

Ne postoji mehanizam za ovlašćenja za rad zasnovan na pravilima koji bi obezbijedio pristup sistemu i aplikativnim resursima u skladu sa radnim mjestima zaposlenih. U Core Banking aplikaciji svi korisnici imaju puna prava pristupa onim modulima koji su im dodeljeni. U glavnoj knjizi i platnom prometu ova prava su usklađena sa radnim mestima ali ne postoje dokumentovani zahtevi za dodjelu ovih prava niti periodično upoređivanje prava dodijeljenih u sistemima sa opisima posla zaposlenih. Ne postoje grupna prava već se za svakog korisnika ona posebno podešavaju.

Nisu ustanovljene procedure za upravljanje privilegijama korisnika u okviru internih sistema. Ne postoje obrasci zahtjeva za otvaranje, mijenjanje i gašenje korisničkih naloga već su svi ovi postupci neformalni. Takođe DP Products, po potrebi, ima prava direktnog pristupa bazama podataka radi intervencija u slučaju zahtjeva za izmjenama ali takođe ne postoji formalno odobrenje. Iako samo direktor i koordinator u IT sektoru imaju prava za direktan pristup bazi podataka ni ova prava nisu formalno autorizovana i ne postoji procedura ili politika koja ovo reguliše.

Pristup administratorskim nalogima na nivou sistema (Aktivnog Direktorijuma) je ograničen članove IT sektora ali su i svi ostali korisnici sa lokalnim administratorskim nalogima. Iako su ova podešavanja iznuđena potrebom za normalno funkcionisanje aplikacije za platni promet, ova prava predstavljaju povećan rizik za bezbjednost sistema i Banka bi trebalo da ovaj problem riješi u saradnji sa firmom Pexim.

Pristup moćnim aplikativnim nalogima ograničen je Superusere: Direktora i koordinatora u IT sektoru. Ne postoji logovanje aktivnosti administratorskih naloga u aplikacijama, sistemu ili bazi podataka koje bi omogućilo odgovarajuću kontrolu. U aplikacijama koje je razvio DP Products (Core Banking i Glavna knjiga) ne postoji zapisivanje aktivnosti korisnika dok u aplikaciji za platni promet postoji. U aplikaciji za platni promet i za glavnu knjigu postoji evidencija o korisniku i vremenu za svaku učinjenu transakciju ali ne postoji trag u bazi podataka Core bankarske aplikacije o tome ko je unio, izmijenio ili izbrisao podatak i ne postoji trag o vremenu unosa, izmjene i brisanja podataka.

Ne postoje formalne kontrole koje obezbjeđuju da se promjena radnog mesta formalno komunicira zaposlenima u bezbjednosnoj administraciji tako da se pristup ukida na odgovarajući način. Ne postoje kontrole koje obezbjeđuju da se ukidanje pristupa zbog prekida radnog odnosa obavi neposredno pošto je korisniku prestao radni odnos da bi se smanjila mogućnost zloupotrebe ili sabotiranja sistema. Nisu ustanovljene kontrole koje bi omogućile da zaposleni koji su vlasnici informacija vrše periodične preglede prava pristupa resursima finansijskog sistema Banke i drugim povjerljivim ili kritičnim podacima.

Banka ne vrši periodičnu kontrolu aktivnih korisnika i korisničkih prava pristupa da bi se identifikovali i ukinuli neodgovarajući nalozi u sistemima. Takođe, pristupne se grupe i uloge ne kontrolišu periodično da bi se identifikovala neodgovarajuća ili nekompatibilna prava pristupa koja su u sukobu sa podjelom odgovornosti.

Iako su zaposleni obaviješteni da ne bi trebalo da samostalno instaliraju dodatni softver na svoje radne stanice, mnogima je ovo omogućeno s obzirom da imaju administratorska prava na svojim nalogima. Takođe je dozvoljena upotreba CD i memorijskih uređaja (USB i slično).

Korišćenje Interneta nije dozvoljeno svim zaposlenima već samo onima kojima je to potrebno za obavljanje posla. Ipak treba napomenuti da internet saobraćaj nije kontrolisan to jest da se može pristupiti bilo kom sajtu, skidati bilo koji sadržaj na radne stanice čak i koristeći različite aplikacije za komunikaciju.

Fizičke kontrole pristupa

Fizički pristup kompjuterskim resursima koji sadrže finansijske aplikacije je ograničen na odgovarajuće osoblje. Postoje kartice za ulazak u server salu i svaki ulazak se loguje na poseban server. Postoje kamere, ali ne postoji zaseban alarm za server salu. Postoji automatski javljač požara i ručni protiv požarni aparati. U sistem sali se nalaze drveni ormari sa papirima i kutije, koji nisu primjereni za ovakvu vrstu prostorije. Takođe, sistem sala ima prozor kojem se može pristupiti sa spoljašnje strane. Prozor je često otvoren i ima neadekvatne rešetke, a ulaz u salu je obezbijeden samo običnim vratima iznad kojih se nalazi staklo. Postoji samo jedan klima uređaj što predstavlja rizik jer u slučaju kvara ne postoji alternativni način hlađenja prostorije.

Serveri sa podacima za Core bankarski sistem se ne nalaze u server sali već u kancelariji IT Sektora. Objasnjeno je da se ovi serveri samo privremeno nalaze van server sale i da će biti premješteni kad se završi preuređenje, ali ovo predstavlja veliku opasnost od neadekvatnog pristupa i mogućih kvarova usled neadekvatnosti uslova u kojima ovi serveri funkcionišu.

Energetska situacija u kojoj Banka posluje je veoma nestabilna. Česti su nestanci električne energije koji umeju da potraju i po nekoliko sati. Osim centrale u Budvi ostale ekspoziure nisu opremljene generatorima. U tom periodu informacioni sistem Banke u ekspoziurama nije u funkciji i svi poslovi se obavljaju ručno, a zaposleni transakcije u sistem unose nakon dolaska električne energije ili u nekoj drugoj ekspoziuri.

Akcija upisa podataka u Informacioni Sistem Banke ponekad zahteva redni upis podataka u nekoliko tabela baze podataka. U situaciji kada u trenutku upisa dođe do prekida komunikacionih veza dešava se da podaci samo delimično budu upisani u bazu podataka, tj. upisuju se u neke tabele, a u druge ne. Nakon toga poslovna funkcija može da otkrije nekonzistentnost baze podataka uporednom provjerom izvještaja. U tim slučajevima zaposleni u IT službi vrše ručni upis nedostajućih podataka.

U prošloj godini bilo je kriznih situacija uzrokovanih ekstenim uzrocima, prije svega kidanjem svih telekomunikacionih linija. U svakom pojedinačnom slučaju Banka je morala čekati da telekom provajder uspostavi svoje servise da bi mogli vršiti prenose podaka iz ekspozitura do centrale banke.

Izmjene u aplikacijama

Banka nije ustanovila formalni proces upravljanja promjenama koji propisuje zahteve za sprovođenje promjena u sistemima i aplikacijama. Takođe nije usvojena metodologija za upravljanje projektima.

Zahtjevi za izmenama aplikacija kreću od korisnika sistema i najčešće se prenose IT Sektoru usmenim putem a zatim se zahtjev šalje, najčešće elektronskom poštom, firmama DP Products ili Pexim sa kojima postoji ugovor o održavanju aplikacija. Na osnovu obima posla utvrđuje se da li moraju dobavljači lično da dođu ili IT sektor može sam da izvrši izmjene na sistemu.

Kada se dobiju nove verzije potrebno je da se verifikuju od strane direktora sektora koji su naručili izmjenu ali ne postoji formalni test prihvatanja od strane krajnjih korisnika kojim bi bila potvrđena potpuna usklađenost rešenja sa potrebama naručioca. Testiranje aplikacije se sprovodi od strane direktora, koordinatora i ljudi iz sektora koji su podneli zahtjev. Testiranje se vrši na test okruženju a promjene se zatim prenose u produkciju od strane direktora ili koordinatora IT sektora. Ne postoje dokumenti koji prate ove procese.

Kompjuterske operacije

Odgovornost za vršenje bekap procedura je dodijeljena svim zaposlenima u IT sektoru, koji su obavezni da popune dnevnik opeatera, koji se odnosi na bekap procese koje su obavili, a samo je noćni bekap automatizovan. Postoji bekapovanje baza podataka samo na dnevnom nivou a podaci se čuvaju sedam dana. Bekapi za Pexim aplikaciju kao i DP Products aplikacije su tipa full backup. Podaci se čuvaju na dva različita servera kao i na trakama (za Core banking i Glavnu knjigu). Bekap aplikativnog sistema koji podržava poslove platnog prometa se ne čuva na udaljenoj lokaciji već samo na disku servera. Aktivni Direktorijm se još uvijek ne bekapuje.

Arhiviranje podataka sa aplikativnih servera u produkciji se obavlja na kraju dana od strane zaposlenih na trakama tipa DAT (20GB) i DLT(320GB). Trake se potom prenose na drugu lokaciju u gradu od strane kuriske službe. Na drugoj lokaciji se trake pakuju i čuvaju u sefu banke. Procedure za bekap i povraćaj podataka za interne sisteme se ne testiraju periodično niti se bekap mediji periodično zamjenjuju.

Evidencija žurnala o dnevnim transakcijama, probni bilansi, bilansi stanja i dr. čuvaju se najmanje 365 dana, dok se pojedini izvještaji u skladu sa zakonom čuvaju i do 10 godina. Evidencija se čuva u pisanoj formi i na magnetnim nosiocima podataka. Vrijeme povraćaja za ova dokumenta je dnevno, po zahtjevu.

Opšta ocjena

Ustanovljeno je da su potrebna unapređenja u velikom broju oblasti. Posebno je bitno nepostojanje strategije i najvećeg broja politika, procedura i standarda vezanih za IT kao i neusklađenost postojećih politika i procedura sa politikama i procedurama Komercijalne

banke AD, Beograd u čijem sastavu se Banka nalazi. Sve politike i procedure se moraju jasno saopštiti zaposlenima. Svi zaposleni moraju biti svesni potrebe za očuvanjem sigurnosti kao i zahtjeva koji se moraju ispuniti da bi se usvojene politike i procedure ispoštovale.

Veoma je važno formalizovati procese za dodjeljivanje, izmjenu i deregistraciju korisnika u sistemima i aplikacijama, procese vršenja izmena u aplikacijama kao i metodologiju za izvođenje projekata. Fizičke kontrole pristupa opremi na kojoj se nalaze povjerljivi podaci Banke bi trebalo da budu unaprijeđene.

Takođe je potrebno omogućiti bolju podjelu dužnosti u IT sektoru zapošljavanjem novih ljudi koji će omogućiti nezavisno obavljanje različitih poslova u okviru IT sektora. Trebalo bi razmotriti uvođenje radnog mesta Oficira za sigurnost informacija, tj. osobe čija bi isključiva odgovornost bila da se brine o sigurnosti podataka u sistemu, koja bi imala dovoljno integriteta i autoriteta da može da reaguje na sigurnosne propuste i koja bi izvještavala direktno najviše rukovodstvo.

8 INTERNA REVIZIJA BANKE

U toku 2007. godine interni revizor je svoj rad usmjerio na kontrolu primjene procedura i metodologije upravljanja i mjerenja rizika: kreditnog rizika, rizika likvidnosti, rizika kamatnih stopa, deviznog i rizika zemlje, kao i na kontrole i analize finansijskih izvještaja pripremljenih za potrebe Centralne banke Crne Gore kojima je obuhvaćeno cjelokupno poslovanje Banke.

Na osnovu obavljenih kontrola i analiza za 2007. godinu, interna revizija je konstatovala da je poslovanje Banke u cjelini i u svim njenim segmentima uspješno, da su parametri likvidnosti i solventnosti povoljni.

Prema Izvještaju internog revizora za 2007. godinu ukupan rizik Banke je ocijenjen kao nizak do umjeren, kvalitet upravljanja rizicima je zadovoljavajući, a smjer rizika je stabilan. Likvidnost Banke je dobra, rizik likvidnosti je umjeren, a upravljanje rizikom likvidnosti je zadovoljavajuće.

Kreditni rizik je umjeren, a upravljanje kreditnim rizikom je dobro, s posebnim akcentom na praćenje velikih izloženosti i koncentraciju kredita..

Osjetljivost Banke na rizik kamatne stope je umjerena, a upravljanje kamatnim rizikom je zadovoljavajuće.

Devizni rizik Banke je umjeren, upravljanje deviznim rizikom dobro, osjetljivost Banke na devizni rizik je primjetna kod pozicije dolara.

Rizik zemlje je nizak, a kvalitet upravljanja rizikom zemlje je dobar.

Operativni rizik je umjeren, a kvalitet upravljanja operativnim rizikom je zadovoljavajući.

Usklađenost poslovanja sa Zakonom, drugim propisima i aktima Banke, je na zadovoljavajućem nivou. Banka obavlja sve bankarske poslove u skladu sa limitima utvrđenim odlukama CBCG i poslovnom politikom Banke.